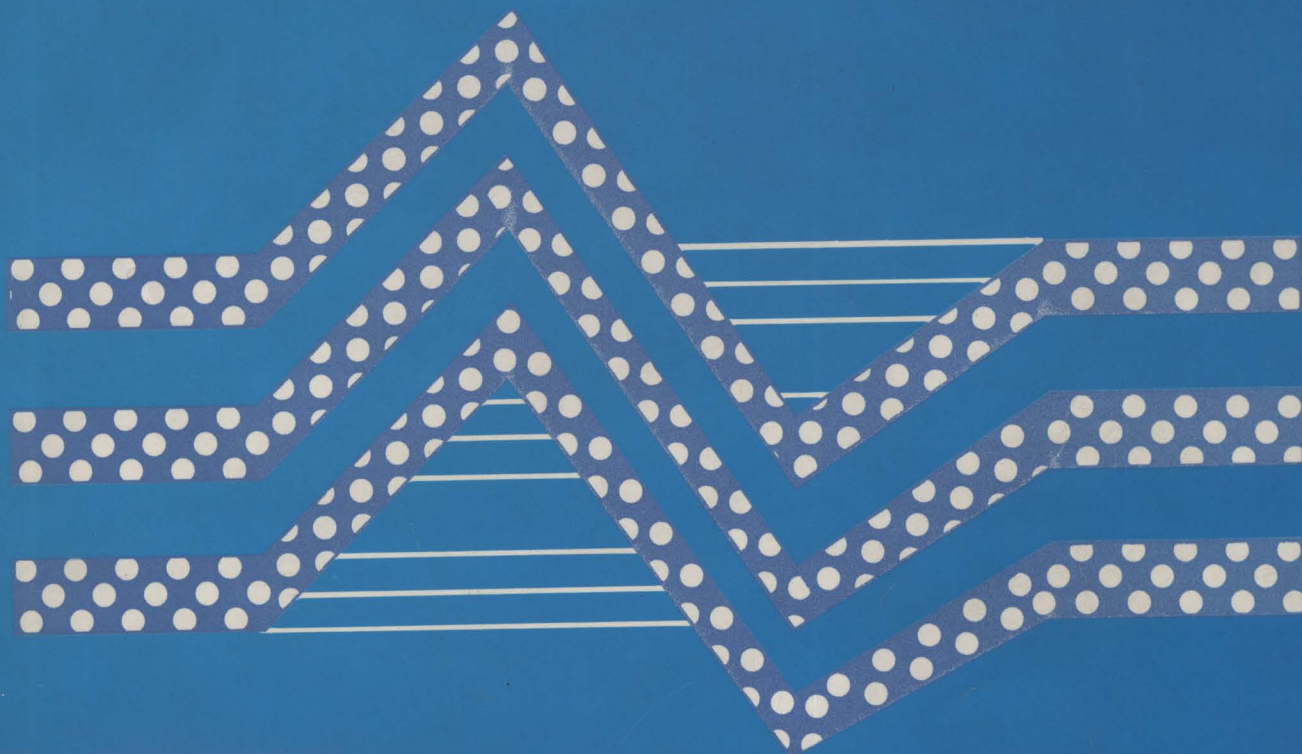

องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัว ของนักเรียนวัยรุ่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพินทร์ ชูชม
รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณี

รายงานการวิจัยฉบับที่ ๔๘

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

รายงานการวิจัยฉบับที่ 48 ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ เรื่อง องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งทำการวิจัยโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพินทร์ ชูชม และรองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณี มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบตัวแปรหลายกลุ่ม คือ การอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมของครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมของบิดามารดา และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน ว่ามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นมากเพียงใด และตัวแปรเหล่านี้สามารถทำนายความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนดังกล่าวได้ดีเพียงใด ผลการวิจัยจะช่วยให้วิชาการได้ความรู้และแนวคิดเพิ่มเติมในเรื่องการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญมากสำหรับเด็กวัยนี้ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ขอขอบคุณอาจารย์ผู้วิจัยทั้งสองท่านที่ได้มีความมานะพยายามอย่างต่อเนื่องจนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

Orapin Chuchum

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนจิต อินทสุวรรณ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

คุณูปการ

รายงานการวิจัยเรื่อง "องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น" ได้รับ
ทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายได้ประจำปี 2532 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ผู้วิจัยขอขอบคุณฝ่ายวิจัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ด้วย
นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนและขอบคุณนักเรียนโรงเรียนที่
รายนามต่อไปนี้

โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต	โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์	โรงเรียนราชวินิตมัธยม
โรงเรียนวัดสังเวช	โรงเรียนชินวรวิทยาลัย
โรงเรียนศึกษานารี	โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย
โรงเรียนดอนเมือง	โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ และ
โรงเรียนสายปัญญา	

ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการทำงานแบบสำรวจและตอบแบบสอบถาม ด้วยความเต็มใจ
อย่างดียิ่ง

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.สุณีย์ เหมะประสิทธิ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ
บางประการในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์มา ณ โอกาสนี้ด้วย

อรพินทร์   ชูชม
อัจฉรา   สุขารมณี

บทคัดย่อรายงานการวิจัย

เรื่อง

"องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น"

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพินทร์ ชูชม

รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุबारมณี

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามภูมิหลังของครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน ประการที่สอง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้านกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ประการที่สาม เพื่อศึกษาว่าองค์ประกอบใดที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2532 จำนวน 534 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน แบบสำรวจการปรับตัว แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้านและแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นที่จำแนกตามภูมิหลังและลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) การหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยการหา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการหากลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญในการพยากรณ์ดูว่า องค์ประกอบใดมีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มและลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามภูมิหลังของครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน ปรากฏผลดังนี้คือ

1.1 นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับสูง จะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับต่ำ แต่ไม่พบความแตกต่างในการปรับตัวระหว่างนักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับสูงกับนักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับปานกลาง ในทำนองเดียวกันนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับต่ำมีความสามารถในการปรับตัวไม่แตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง

1.2 นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกภายในครอบครัวแตกต่างกัน มีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกันด้วย โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ร่วมกับบิดามารดาญาติพี่น้องมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาโดยเฉพาะ

1.3 ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ลำดับการเกิด ขนาดครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดาและอาชีพของมารดาที่แตกต่างกัน ไม่พบว่ามีความสามารถในการปรับตัวที่แตกต่างกัน

2. การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้าน กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นพบว่า

2.1 การอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

2.2 ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและสภาพแวดล้อมทางบ้านต่างมีความสัมพันธ์
ในทางบวกกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

3. ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสำคัญเป็นอันดับ 1
ในการพยากรณ์ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ได้สูงถึง 42.29% และเมื่อเพิ่ม
ตัวพยากรณ์ สภาพแวดล้อมทางบ้านที่มีความสำคัญอันดับรองลงมา เข้าไป สามารถร่วมกันพยากรณ์
ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ถึง 50.37%

Research Abstract

"Factors relating to adjustment in school adolescents"

by

Assistant Professor Oraphin Choochom

Associate Professor Ashara Sucaromana

The objectives of this study were divided into three categories. Firstly, it aimed to compare school adolescents according to their family and bio - social backgrounds. Secondly, it aimed to investigate the relationships among Child - rearing practices, self - concepts and home - environments with the adjustment of school adolescents. Thirdly, it was to study important factors which could influence the adjustment of school adolescents.

The sample group consisted of 534 Mathayom Suksa I students of the academic year 1989 from secondary schools in Bangkok Metropolitan area by simple random sampling. The instruments used for collecting data were a student background questionnaire, a questionnaire assessing self - concepts, a questionnaire assessing adjustment, a home - environment questionnaire and a child - rearing practices questionnaire.

Data were analysed by using one - way analysis of Variance, Pearson's product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

Results of the study are summarized as follows :

1. The comparison of school adolescents according to the family and bio - social backgrounds yields the following results

1.1 There was a difference between the family and bio - social background of school adolescents and their ability in adjustment. The school adolescents with high family economic background could adjust themselves better than the school adolescents with low family economic background. However when compared to the school adolescents with middle family economic background, the school adolescents with high family economic background shown no difference. By the same token the school adolescents with low family economic background shown no difference in their adjustment compared to the school adolescents with middle family economic background.

1.2 School adolescents from the extended family could adjust themselves better than those from the nucleus family.

1.3 There was no significant difference in adjustment among school adolescents with different sexes, ages, birth orders, family sizes, father and mother's levels of education, occupations of father and mother.

2. The study of relationships among child - rearing practices, self - concepts, home - environments and adjustment of school adolescents revealed the following results.

2.1 School adolescents with love - oriented and reasoning child - rearing practices shown the positive relationship with self adjustment.

2.2 Self - concepts and home - environments were positively correlated with the ability in adjustment of school adolescents.

3. The Self concepts were the first important influence factor in predicting the adjustment of school adolescents. The prediction could reach as high as 42.29%. When added with the second important factor home - environment, the prediction could be 50.37%

สารบัญ

คำนำ

คู่มือการ

บทคัดย่อรายงานการวิจัย

Research Abstract

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามปฏิบัติการ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความหมายของการปรับตัว	6
ลักษณะของบุคคลที่มีการปรับตัวได้	7
ภูมิหลังกับการปรับตัว	11
ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองกับการปรับตัว	15

บทที่	หน้า
การอบรมเลี้ยงดูกับการปรับตัว	17
สภาพแวดล้อมทางบ้านกับการปรับตัว	25
สมมติฐานของการวิจัย	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากร	36
กลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	54
สรุปผลการวิจัย	55
อภิปรายผล	56
ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก	68
ภาคผนวก ข	74

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศ สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ การพัฒนา "คน" เพราะคนในประเทศเปรียบเสมือนทรัพยากรอันมีค่าที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ จึงจะเป็นแรงผลักดันให้ประเทศเจริญก้าวหน้า บรรลุสู่เป้าหมายที่วางไว้ การพัฒนาคนในด้านคุณภาพต้องคำนึงทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ควบคู่กันไปด้วย แต่จากภาวะความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มีปัญหาการดำรงชีวิตมากกว่าสมัยก่อนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ผันแปรไปทำให้คนเราต้องปรับตัวเอง เพื่อให้เข้ากับสภาวะความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น เพื่อความอยู่รอดในสังคม ดังนั้นปัญหาที่สำคัญยิ่งก็คือ ปัญหาด้านการปรับตัว ถ้าบุคคลมีการปรับตัวดีก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสุข มีความสบายใจในการดำรงชีวิตก็จะช่วยให้สังคมมีความสุข นอกจากนี้บุคคลที่ปรับตัวได้ จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีความเป็นประชาธิปไตย สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี (Hurlock, 1978) ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถปรับตัวพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการภายในตนเองและสภาพแวดล้อมทางสังคม ปัญหาที่จะตามมา ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนใหญ่นี้เป็นผลมาจากการปรับตัวไม่ดีของบุคคลจนทำให้เกิดปัญหาทางด้านจิตใจตามมาภายหลัง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง และอาจทวีความรุนแรงจนเป็นผลร้ายต่อตนเอง สังคมโดยรวมได้

ในการกำหนดบุคลิกภาพของคนนั้น โดยหลักใหญ่ ๆ แล้วมี 3 ประการ คือ อิทธิพลของสภาวะพื้นฐานทางกายในเชิงชีววิทยา อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และอิทธิพลของสภาวะความเป็นตน (Self) ของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยอีกหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวและบุคลิกภาพ อาทิ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ลักษณะวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

แบบแผนของวัฒนธรรม อิทธิพลของเพื่อนฝูง ครู โรงเรียน และอุดมคติ (นิภา นิธยาน. 2520) นอกจากนี้ นักจิตวิทยาากลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ยังเชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดู หรือแบบแผนวิธีการที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กนั้น เป็นรากฐานในการพัฒนาบุคคลด้านต่าง ๆ เนื่องจากการพัฒนา บุคลิกภาพ และความสามารถ เริ่มตั้งแต่วัยทารก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 5 ขวบ ปีแรกชีวิตเด็กจำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างดี เพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติ ถ้าช่วงชีวิตตอนต้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูไม่ดีพอ เด็กจะมีปัญหาเมื่อโตขึ้น (Freud. 1954) ดังเช่นที่ ฮาวิกเฮิสต์ (Havighurst. 1963) สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม หรือสภาพทางบ้านที่ไม่ดีพอ จะเป็นเหตุทำให้เด็กมีลักษณะกลายเป็นคนที่ปรับตัวไม่ได้ และไม่สามารถใช้ความสามารถทางสติปัญญาของตนได้อย่างเต็มที่ สิ่งสำคัญอีกอันหนึ่งที่นักจิตวิทยา ให้ความสำคัญว่ามีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัวก็คือ ความรู้สึกรู้จักคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้เพราะว่าคนเราย่อมประพฤติปฏิบัติตนเองไปในทางที่ตนเองคิดว่าตนเองเป็น ดังเช่นแนวคิดของ โคมส์ และสไนก์ (Combs and Snygg. 1959) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพอันเหมาะสมนั้นต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการคือ (1) การรับรู้ตนเองในทางบวก (2) การยอมรับและผสมผสานการรับรู้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ และ (3) มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับวัยที่มีความสำคัญมากวัยหนึ่งในการปรับตัวคือ วัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่อยู่ในวัยซึ่งปรับตัวยากและมีปัญหามาก วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่เหมาะสมที่จะช่วยการปรับตัวของบุคคล การที่จะหวังให้มีการปรับตัวดีขึ้นภายหลังระยะวัยรุ่นแล้วเป็นเรื่องยาก เพราะเหตุผลหลายประการ เป็นต้นว่า ลักษณะการปรับตัวที่ไม่ดีได้ฝังแน่นแล้ว โอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพเป็นไปได้ยาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้หาทางป้องกัน และแก้ไขได้ถูกวิธีสำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่มีปัญหาในการปรับตัว เพื่อให้เด็กในวัยนี้สามารถปรับตัวได้อย่างดี และไม่เป็นปัญหาทางสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น จานแนกตามภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้าน กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาตัวประกอบใดที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2532

นิยามปฏิบัติการ

1. การปรับตัว หมายถึง การปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างความต้องการของตนเองกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การปรับตัวจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนที่ประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 การปรับตัวเอง หมายถึง การที่บุคคลทำอะไรด้วยตัวเอง ไม่ต้องพึ่งผู้อื่น เป็นอิสระจากผู้อื่นมองเห็นคุณค่าของตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถของตัวเอง เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น รู้สึกว่าตนมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

1.2 การปรับตัวทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลนั้นมีความมั่นคงทางอารมณ์ เข้ากับผู้อื่นได้ดี รู้จักและทำตามความต้องการของสังคมได้

การปรับตัววัดได้โดยใช้แบบสำรวจการปรับตัว นักเรียนคนใดที่ได้คะแนนรวมสูงในการปรับตัว แสดงว่านักเรียนคนนั้นสามารถปรับตัวได้ดี และถ้านักเรียนคนใดได้คะแนนรวมต่ำในการปรับตัว แสดงว่านักเรียนคนนั้นสามารถปรับตัวได้น้อย

2. ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านรูปร่างลักษณะและบุคลิกภาพ ด้านอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านความสามารถทางการศึกษา

ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองวัดได้โดยใช้แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง นักเรียนคนใดที่ได้คะแนนรวมสูงในเรื่องความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง แสดงว่านักเรียนคนนั้นมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี และถ้านักเรียนคนใดได้คะแนนรวมต่ำในเรื่องความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง แสดงว่านักเรียนคนนั้นมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ไม่ดี

3. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกของบุตรที่มีต่อวิธีการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตรในเรื่องต่าง ๆ ในการวิจัยแบ่งการอบรมเลี้ยงดู เป็น 3 แบบ ดังนี้คือ

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การรับรู้ของบุตรต่อวิธีการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร ในทานองที่รัก ยอมรับ ให้ความสนิทสนม อบอุ่น เป็นกันเอง สนใจเอาใจใส่ต่อบุตร เปิดโอกาสให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมแบบต่าง ๆ ของตนในชีวิตประจำวัน

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ หมายถึง การรับรู้ของบุตรต่อวิธีการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร ในทานองที่เป็นการกระทำอย่างมีเหตุมีผลอันสมควร โดยที่บุตรรู้สึกว่าเป็นการบิดามารดาได้ให้คำอธิบายแก่บุตรในขณะที่สนับสนุนหรือห้ามปรามมิให้บุตรกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนรับรู้ว่าเป็นการบิดามารดาไม่ได้ใช้อารมณ์ของตน เข้ามามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติต่อเด็ก และมีความสม่ำเสมอในการอบรมเลี้ยงดูบุตร

3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การรับรู้ของบุตรต่อวิธีการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร ในทานองที่เป็นการออกคำสั่งให้บุตรปฏิบัติตาม คอยสอดส่องตรวจตราชีวิตความเป็นอยู่ ทำให้บุตรรู้สึกว่าขาดความเป็นอิสระหรือไม่สามารถทำอะไรด้วยตนเองได้

การอบรมเลี้ยงดูวัดได้โดยใช้ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง นักเรียนคนใดที่ได้คะแนนรวมสูง การอบรมเลี้ยงดูแบบใด แสดงว่านักเรียนคนนั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นมาก และถ้านักเรียนคนใดได้คะแนนรวมต่ำในการอบรมเลี้ยงดูแบบใด แสดงว่านักเรียนคนนั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นน้อย

4. สภาพแวดล้อมทางบ้าน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนด้านสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว และด้านสภาพที่อยู่อาศัย

สภาพแวดล้อมทางบ้านวัดได้โดยใช้ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้านนักเรียนคนใดที่ได้คะแนนรวมสูงในสภาพแวดล้อมทางบ้าน แสดงว่านักเรียนคนนั้นมีสภาพแวดล้อมทางบ้านดี และถ้านักเรียนคนใดได้คะแนนรวมต่ำในสภาพแวดล้อมทางบ้าน แสดงว่านักเรียนคนนั้นมีสภาพแวดล้อมทางบ้านไม่ดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับบิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และนักแนะแนวที่จะทราบว่าการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นขึ้นอยู่กับอิทธิพลอะไรบ้าง หรือมีส่วนสัมพันธ์กับองค์ประกอบอะไรบ้าง เพื่อที่บุคคลเหล่านี้จะได้ เข้าใจพฤติกรรมของนักเรียน หาทางส่งเสริมและช่วยเหลือให้นักเรียนวัยรุ่นสามารถปรับตัวได้

2. เพื่อช่วยให้ครอบครัวตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้านที่อาจมีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการปรับตัว (Adjustment)

ลาซารัส (Lazarus. 1969 : 17 - 18) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องของการปรับตัว (Adjustment) ว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากการปรับตัวทางชีววิทยา เรียกว่า Adaptation ซึ่งเป็นความคิดพื้นฐานทางทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วินที่เชื่อว่าเผ่าพันธุ์ที่แข็งแกร่งเท่านั้น จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ได้ นักจิตวิทยาได้ยืมเอาความคิดนี้มาใช้แล้วใช้คำว่า Adjustment แทนคำว่า Adaptation นอกจากนี้ ลาซารัส ยังกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาเรื่องการปรับตัวว่า ก็เพื่อที่จะแก้ปัญหาก็เกิดขึ้นในสังคมอันเป็นผลเนื่องมาจากการปรับตัวไม่ดี คือมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นเอง

นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้หลายท่าน เช่น โคลแมน และแฮมเมน (Coleman and Hammen. 1981) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ เช่นเดียวกับพจนานุกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ (Worchel. 1985) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า (1) เป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องระหว่างสภาพแวดล้อมกับความต้องการของตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ (2) เป็นการปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จำเป็นเพื่อสนองตอบความต้องการและความพึงพอใจอย่างสูงสุดโดยสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ เบอ์นาร์ด (Bernard. 1960) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึงการที่บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับตนเองและโลกภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ ความแจ่มใสอย่างสูงสุด มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคม มีความสามารถที่จะเผชิญและยอมรับความจริงของชีวิต

จากคำจำกัดความของการปรับตัวที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ พอจะสรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง

ลักษณะของบุคคลที่มีการปรับตัวได้

โรเจอร์ (Rogers. 1974) กล่าวว่า บุคคลที่ปรับตัวได้ คือบุคคลที่มีความเข้าใจในตนเอง (Self - understanding) และเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองได้ เมื่อบุคคลรู้จักตนเอง รู้จักคุณภาพความสามารถ แรงบันดาลใจและทัศนคติที่มีต่อตนเอง ตลอดจนเห็นสัมพันธ์ภาพที่มีต่อบุคคลอื่นก็จะไม่มีความตึงเครียด ซึ่งเป็นการปรับตัวที่ดีทางจิตวิทยา

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1978) กล่าวถึง การปรับตัวเองและการปรับตัวทางสังคมว่า ถ้าเด็กมีการปรับตัวดี จะมีลักษณะการยอมรับสภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นตนเองว่าสามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีความเป็นประชาธิปไตย มีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี สนใจคนอื่น เพราะบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้นำนั้นจะปฏิบัติตามความต้องการของกลุ่ม โดยลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีในทัศนะของเฮอร์ลอค ประกอบด้วย

1. การแสดงออก (Overt Performance) ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเหมาะสมกับความคาดหวังของกลุ่ม อายุ และระดับของพัฒนาการแล้วก็จะเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
2. สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลได้ทุกกลุ่ม
3. มีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น
4. มีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเป็นอยู่

ทินดอลล์ (Tindall. 1959) ได้กล่าวถึง ลักษณะการปรับตัวที่ดีไว้ 6 ประการ ดังนี้คือ

1. รักษาบูรณาการของบุคลิกภาพไว้ได้ โดยอาศัยความสามารถในการผสมผสานความต้องการของตนกับพฤติกรรมที่แสดงออก เพื่อสนองความต้องการนั้น โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวต้องเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อม
2. การปฏิบัติตามปทัสฐาน (Norm) ของสังคม

3. การยอมรับสภาพความเป็นจริง
4. มีความมั่นคง
5. มีวุฒิภาวะ
6. ควบคุมอารมณ์ได้

ลาซารัส (Lazarus. 1969) ได้จัดองค์ประกอบที่แสดงว่าบุคคลปรับตัวได้ไว้

6 ประการ ดังนี้

1. มีความคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความสุขในการแก้ปัญหาโดยที่จะวางแผนอย่างระมัดระวังและทำงานละเอียดและจริงจัง
2. มีทักษะทางสังคม (Socialibility) กล่าวว่า เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้อย่างง่ายดาย เป็นบุคคลที่มีชีวิตชีวา เพลิดเพลินในการเข้าสังคม
3. มีความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่ไม่ปล่อยอารมณ์ไปกับความกลัวหรือความวิตกกังวลจนเกินไป สามารถผ่อนคลายและหลีกเลี่ยงความตึงเครียด มองชีวิตในสภาพความเป็นจริงมากกว่าความเพ้อฝัน
4. มีความเชื่อมั่น (Confidence) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่เห็นคุณค่าในการตัดสินใจของตนเอง ปรับตัวได้อย่างง่ายดายในสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัจจุบันและอนาคตด้วยดี ไม่มีความรู้สึกต่ำต้อยและพึงพอใจต่อรูปร่างท่าทางของตนเอง
5. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (Personal Relations) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความอดทน ไม่โกรธบ่อยและไม่โกรธอย่างง่ายดาย มองโลกในแง่ดี ไม่วิพากษ์วิจารณ์คนอื่นมากเกินไป
6. ความพึงพอใจในบ้าน (Home Satisfaction) กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี พึงพอใจในสภาพของบ้าน ได้รับการยกย่องและเข้าใจจากทางบ้าน

ทอร์พ (Thorpe. 1955) ได้แบ่งการปรับตัวออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ปรับตัวเอง (Self Adjustment) ได้แก่ การที่บุคคลจะปรับตัวเองได้ก็ต้องประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

1.1 ความเป็นตัวของตัวเอง (Self - Reliance) หมายถึง การที่บุคคลทำอะไรได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งผู้อื่นเป็นอิสระจากผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ และรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

1.2 การมองเห็นคุณค่าของตนเอง (Sense of Personal Worth) หมายถึง การที่บุคคลเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้อื่น เชื่อในความสามารถของเขามีความรู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความพอใจ และเชื่อมั่นในความสามารถ และความมีเหตุผลของตนเอง

1.3 ความรู้สึกเป็นอิสระของตนเอง (Sense of Personal Freedom) หมายถึง การที่บุคคลพอใจในอิสรภาพ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจ ในการกระทำและวางแผนชีวิตของตนเอง รวมทั้งมีเสรีภาพในการคบเพื่อนและการใช้จ่าย

1.4 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Feeling of Belonging) หมายถึง การที่บุคคลได้รับความอบอุ่นในครอบครัว ในหมู่เพื่อนฝูง จึงทำให้มีความภูมิใจในบ้าน โรงเรียน เป็นต้น

1.5 ความรู้สึกไม่มีแนวโน้มที่จะถอยหนี (Nonwithdrawing Tendencies)

1.6 ความรู้สึกไม่มีอาการทางประสาท (Nonnervous Symptom)

2. การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) ได้แก่ การที่บุคคลจะปรับตัว เข้ากับสังคมได้ดี ต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

2.1 ปทัสฐานทางสังคม (Social Standards) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้จะเข้าใจความถูกต้องของสังคม

2.2 ทักษะทางสังคม (Social Skills) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีทั้งกับเพื่อนและคนแปลกหน้า เป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น และมีความสนใจปัญหาต่าง ๆ และสนใจกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 แนวโน้มทางสังคม (Social Tendencies)

2.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Relations) หมายถึง การที่บุคคล รู้สึกว่าได้รับความรัก การดูแลอย่างดีในครอบครัว มีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และมั่นใจในตนเอง ในความสัมพันธ์กับบุคคลในบ้าน

2.5 ความสัมพันธ์ในโรงเรียน (School Relations) หมายถึง การที่บุคคล รู้สึกว่าได้รับความรักจากครู มีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อนนักเรียน รู้สึกว่างานในโรงเรียน เหมาะกับความสนใจและวุฒิภาวะของตน

2.6 ความสัมพันธ์กับชุมชน (Community Relations) หมายถึง การที่บุคคลเข้าร่วมกับเพื่อนบ้านได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชุมชนของตนเอง เข้าสมาคมกับคนแปลกหน้าได้ มีความพอใจในกฎเกณฑ์และสวัสดิภาพของชุมชน

มูลี (Mouly. 1968) กล่าวว่า การปรับตัวที่ดีน่าจะประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการรับรู้และสติปัญญา การปรับตัวที่ดีนั้น หมายถึง ประสิทธิภาพในการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยความสามารถในการปรับตัว ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาท และความสามารถที่จะแยกแยะสิ่งสำคัญออกจากที่ไม่สำคัญ การปรับตัวที่ดีนั้นสัมพันธ์โดยตรงกับการรับรู้ตามความเป็นจริง โดยมีการเปิดรับประสบการณ์และการรับรู้ที่ปราศจากการบิดเบือน

2. ด้านส่วนตัว บุคคลที่มีการปรับตัวดี จะยอมรับตนเองและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน

3. ด้านสังคม บุคคลที่มีการปรับตัวดีจะมีความไวในการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เขาจะคล้อยตามสังคม ถ้าการกระทำนั้นส่งเสริมให้เขาบรรลุถึงความสำเร็จของตนเอง พฤติกรรมของเขาตั้งอยู่บนรากฐานของเหตุผลและความถูกต้อง

4. ด้านอารมณ์ บุคคลที่ปรับตัวดีจะมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุข มีความชื่นชมกับชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขัน มีความแจ่มใสเบิกบาน

5. ด้านการบรรลุถึงความสำเร็จของตนเอง บุคคลที่ปรับตัวดีจะมีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเอง และปรับตนเองเพื่อบรรลุถึงความสำเร็จของตนเองเสมอ

วอเชล และเกอทรอล (Worchel and Goethols. 1985) กล่าวว่า การปรับตัวเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน โดยบุคคลที่จะปรับตัวได้ดีนั้นต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการเหล่านี้

1. มีการรู้จักและเข้าใจตัวเอง สังคม สภาพแวดล้อมและยอมรับตนเอง
 2. มีการควบคุมชีวิตของตน
 3. มีกำหนดเป้าหมายส่วนตัว ซึ่งเป้าหมายนั้นควรเป็นเป้าหมายที่เป็นจริงและสร้างความพึงพอใจด้วย

4. มีการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น แต่ก็ไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง

สุชาติ โสภประยูร (2525) ได้ให้หลักในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดังนี้

1. พยายามควบคุมและแก้ไขความตึงเครียดทางอารมณ์
2. พยายามใช้ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
3. พยายามปรับปรุงบุคลิกลักษณะของตนเองให้ดีขึ้น
4. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. ควรรู้จักวางแผนงานล่วงหน้าเสมอ
6. จงเป็นคนที่มีรู้จักกาลเทศะ
7. จงปรับปรุงทักษะในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ให้ดีขึ้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ การปรับตัว หมายถึง การปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างความต้องการของตนเองกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่ปรับตัวได้นั้นนี้ต้องประกอบไปด้วยลักษณะ ดังนี้ คือมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง เห็นคุณค่าตัวเอง มีความเป็นอิสระเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม มีความมั่นคงทางอารมณ์ เข้ากับผู้อื่นได้ รู้จักและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว

ภูมิหลังกับการปรับตัว

พันธุกรรมและสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัวซึ่งส่งผลให้ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นความแตกต่างในเรื่อง ภูมิหลัง เช่น เพศ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดามารดา ฐานะ เศรษฐกิจและขนาดของครอบครัวน่าจะมีผลทำให้ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นแตกต่างกันไปด้วย จากการศึกษาของ เฮอร์ล็อค (Hurlock. 1978) พบว่า การปรับตัวของมนุษย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของครอบครัว แต่ขึ้นอยู่กับฐานะเศรษฐกิจ ถ้าฐานะเศรษฐกิจครอบครัวดี สมาชิกในครอบครัวจะมีความกลมเกลียวกัน แต่แลนดิส (Landis. 1955) ได้พบผลที่ต่างกันว่า เด็กที่มาจากครอบครัวขนาดเล็กมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่ ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกันคือ เด็กที่มาจาก

ครอบครัวที่สภาพบ้านแตก มีปัญหาการปรับตัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวธรรมดาเล็กน้อย มีความเครียดมากกว่าแต่มีวุฒิภาวะและมีความพร้อมในการรับผิดชอบ สำหรับการวิจัยในประเทศไทย (วิชรี ทรัพย์มี. 2530) พบผลเป็นเต็ยวกันว่า สาเหตุการปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ของนักเรียนวัยรุ่นมีสาเหตุใหญ่มาจากปัญหาเกี่ยวกับสภาพจิตใจโดยมีบมค้อยหรือความไม่สบายใจในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่าครอบครัวแตกแยก ผลการเรียนไม่ดีมีความประพฤติในอดีตที่สังคมไม่ยอมรับมีบมค้อย รูปร่างหน้าตาไม่ดี บิดามารดาค้อยการศึกษา ฐานะเศรษฐกิจต่ำ สภาพครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีผลค้อยการปรับตัวและนำไปสู่ปัญหาความประพฤติที่ขัดค้อยสังคม และปัญหาทางด้านอารมณ์ด้วย ดังที่ วาเนอร์ (Ringness. 1968 : 270 : citing Warner and others. n.d.) ได้ใช้แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ พบว่า พวกฐานะเศรษฐกิจปานกลางจะเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางด้านอารมณ์ เป็นตัวของตัวเอง ขณะที่พวกที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำมีแนวโน้มขาดความอบอุ่น หงุดหงิดง่าย และมีอาการทางประสาท เช่น กัดเล็บ พวกนี้มีความยากลำบากในการควบคุมอารมณ์ มีความวิตกกังวล ปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้มากกว่าพวกชนชั้นกลางและชนชั้นสูง นอกจากนี้ เรดริค และคนอื่น ๆ (Redlich and others. 1978 : 229 - 230) ได้ศึกษาจากคนไข้ที่มาอยู่ในโรงพยาบาลจิตเวช พบว่า มีคนไข้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำร้อยละ 78 สอดคล้องกับ สปริงเกอร์ (Springer. 1958 : 321 - 328) ได้ค้นพบว่าความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็ก มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับฐานะ ความเป็นอยู่ของครอบครัวกล่าวคือ เด็กที่มาจากบ้านที่ยากจน มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และสังคมต่ำจะเป็นคนที่ปรับตัวไม่ดีและมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีปริมาณมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมระดับปานกลาง

เพศกับการปรับตัว

พาร์แรก (นิภา พงศ์วิรัตน์. 2520 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Farrag. 1960 : 1137) ได้ทำการเปรียบเทียบปัญหาการปรับตัวของนักเรียนฮียิปต์ กับปัญหาของนักเรียนอเมริกันในระดับเกรด 10, 11, 12 แล้วแปลปัญหาชุดเต็ยวกันเป็นภาษาอาหรับ สำหรับนักเรียนยเต็ยวกันานฮียิปต์ ผลค้อยนักเรียนอเมริกันมีปัญหาน้อยกว่านักเรียนฮียิปต์ และนักเรียนหญิงฮียิปต์มี

ปัญหามากกว่านักเรียนชายฮิปป์ คาเพลน (Kaplan. 1959 : 293) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กหญิงมีปัญหาความคับข้องใจและการปรับตัวมากกว่าเด็กชาย เนื่องจากเด็กหญิงได้รับการปกป้องมาก มีอิสระน้อยกว่าเด็กชายต้องทำตามความต้องการของพ่อแม่อย่างใกล้ชิด และนอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งอยู่ภายในใจมาก ขี้อาย จะเก็บกดความวิตกกังวลและความก้าวร้าวไว้ จึงทำให้เกิดความคับข้องใจได้ส่วนเด็กชายนั้นมีความเป็นอิสระในการที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ หรือการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่าและแสดงความก้าวร้าวออกมาได้มาก ได้รับคำถามผู้ชี้แนะจากผู้ใหญ่ น้อยกว่า ดังจะเห็นได้ว่ามีข้อมูลของคนไข้ที่รักษาอยู่ในโรงพยาบาลจิตเวช มีผู้หญิงเข้ารับการรักษามากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ของผู้หญิงถูกเก็บกดไว้จะเพิ่มความกังวลขึ้น จนแสดงออกมาในด้านปัญหาการปรับตัวไม่ได้ ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ แคคคาร์ (Kakkar. 1968 : 706) ที่ว่าการปรับตัวกับการยอมรับตนเองระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย พบว่าเด็กหญิงมีการปรับตัวและการยอมรับตนเองดีกว่าเด็กชาย

จากการศึกษาของ แมนกัส และวูดเวอร์ต (Oberteuffer. 1954 : 292 ; citing Mangus and Woodward. 1949 : 154) ศึกษาเรื่องธรรมชาติของจิตใจและภาวะทางอารมณ์ของเด็ก จำนวน 805 คน โดยใช่ California Mental Health Analysis แสดงให้เห็นว่าเด็กชายมีความแตกต่างจากเด็กหญิงในด้านความคงที่ของอารมณ์และเด็กในชนบทก็มีความแตกต่างจากเด็กในเมืองอย่างชัดเจน ในเรื่องความรู้สึกเกี่ยวกับความมั่นคง และอบอุ่น ด้านส่วนตัว และความคงที่ของอารมณ์

โสภา ชูพิชัยกุล และคนอื่น ๆ (ม.ป.ป. : 158) ได้อ้างถึงรายงานของ Nation Mental Health ซึ่งพบว่า เพศหญิงมีความทุกข์ทรมานในการปรับตัวทุก ๆ ด้านมากกว่าเพศชาย เป็นเพศที่มีความวิตกกังวล ขาดความสุขในชีวิตสมรสและมีแนวโน้มของการหวาดกลัวต่าง ๆ และพัฒนาการของปัญหาทางอารมณ์ได้มากกว่าด้วย

โดยสรุป ปรากฏว่าเด็กหญิงและชายมีปัญหาแตกต่างกัน โดยที่เด็กชายมีปัญหาการปรับตัวด้านอารมณ์และสุขภาพจิตน้อยกว่าเด็กหญิง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจหยิบยกความแตกต่างเรื่องเพศมาศึกษาวิจัยด้วย

สำหรับเรื่องลำดับการเกิดของบุตร แอดเลอร์ (Adler, 1974) พบว่า ลูกคนแรก จะได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากพ่อแม่อย่างมาก จนกว่าลูกคนที่ 2 จะตามมา ทั้งนี้มีน้อง ลูกคนแรกจะถูกปล่อยปละละเลย ทำให้เกิดความรู้สึกว่า น้องเป็นคนแย่งความรักของพ่อแม่อันเป็น เหตุให้ความสำคัญของตนลดไป แต่ถ้าพ่อแม่เตรียมตัวเตรียมใจลูกคนแรกสำหรับการมาของน้อง และยังคงแบ่งความรัก ความเอาใจใส่ให้เช่นเดิมแล้ว ลูกคนแรกก็จะเติบโตขึ้น เป็นคนที่มีลักษณะ รับผิดชอบใฝ่ฝันทะเยอทะยานและปรับตัวได้ดีกว่าลูกคนอื่น แต่มักจะเป็นคนกระตือรือร้นและขี้อิจฉา ส่วนลูกคนสุดท้ายมักจะได้รับการตามใจ และโดยมากก็เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีปัญหาจำนวนมากพอ ๆ กับลูกคนแรก ดังนั้นการเกิดมาเป็นลูกในลำดับที่ต่าง ๆ ของครอบครัวน่าจะมีผลต่อการปรับตัวของ เขาเมื่อโตขึ้น

พ่อแม่จะมีความตื่น ตื่นยินดีในการได้ลูกคนแรก แต่ก็มี ความเครียดและความวิตกกังวล พร้อมทั้งความตกใจและหวาดกลัว ในการเตรียมตัวและการเลี้ยงดูลูกคนแรกนี้มีความกดดันที่ว่า ลูกคนแรกจะต้องเป็นผู้ถูกทดลอง เพราะเป็นคนที่ 1 มัน เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคิดว่าลูกคนแรกนั้น ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เขาเป็นลูกคนเดียว ซึ่งหมายความว่า เขาเป็นผู้เดียวที่ได้รับความรักและ ความเอาใจทั้งหมดจากพ่อแม่ เมื่อมีลูกคนต่อมาแม้ว่าจะไม่ใส่ใจเท่าลูกคนแรก แต่พ่อแม่จะได้รับ ประสบการณ์ การเลี้ยงดูลูกคนแรก เขาจะไม่หวาดกลัวและวิตกกังวลเหมือนก่อน แต่จะมีความ เชื่อมั่นมากขึ้น เข้าใจเด็กดีขึ้น รู้ขีดจำกัด และรู้ว่าจะคาดหวังพฤติกรรมของเด็กได้เพียงใด และเมื่อโตขึ้น พ่อแม่มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อลูกคนโต ในด้านความปกป้องน้อยกว่าลูกคนอื่น ๆ เขามีแนวโน้มที่จะวิตกกังวลต่อสวัสดิการความเป็นอยู่ของลูกคนอื่น ๆ มากกว่าลูกคนแรกในวัยเด็ก ลูกคนแรกคนรองมักได้รับประสบการณ์โดยผ่านมาจากพี่คนที่โตกว่าในสภาพการณ์ที่ใหม่และ ดึงเครียด เริ่มตั้งแต่มีความสัมพันธ์กับเด็กอื่นนอกครอบครัว การไปโรงเรียนการเรียนรู้อย่างง่าย และการมีนัดครั้งแรก ฉะนั้นลูกคนรองจะเผชิญสถานการณ์ด้วยความมั่นใจในตนเองมากกว่า ลูกคนแรก

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยนั้น แก้วตา คณะวรรณ (2509) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ ของลำดับการเกิดกับบุคลิกลักษณะบางด้านซึ่งมีผลต่อการปรับตัว พบว่า ลูกคนเดี่ยวและลูกคนสุดท้าย มีแนวโน้มว่ามีความต้องการพึ่งพาผู้อื่นมากกว่าลูกคนแรกและลูกคนรอง ลูกคนโตและลูกคนเดี่ยวยัง

แนวโน้มว่ามีความต้องการที่จะก้าวร้าวสูงกว่าลูกคนรองและคนสุดท้อง ลูกคนรองและคนสุดท้อง มีแนวโน้มว่ามีทัศนคติต่อผู้อื่นดีกว่าลูกคนแรกและลูกคนเฟี้ยว และสามารถตั้งระดับความปรารถนา ได้ใกล้เคียงกับความจริงมากกว่าลูกคนอื่น

สุรีย์ หัทธิพิพา (2516) พบว่า บุตรคนที่ 1 ป่วยเป็นโรคจิต โรคประสาทมากที่สุด การเลี้ยงดูที่ปกป้องเกินควรในวาระแรก และพบกับความสูญเสียความรัก การต้องเสียสละเพื่อน้อง ๆ ทำให้ไม่สามารถปรับตัวหรือเผชิญกับปัญหาเฉพาะหน้าได้ ส่วน วาสนา ศรมณี (2517) พบว่า โรคประสาทและความแปรปรวนทางจิต เกิดในบุตรหญิงมากกว่าชาย และมักเกิดกับบุตรคนสุดท้อง ซึ่งเขาสรุปว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคจิต โรคประสาทในเด็ก คือประสบการณ์ที่สะเทือนใจจนชีวิตเด็ก ทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ได้

จะเห็นได้ว่าลำดับการเกิดเป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งในการปรับตัวของเด็ก ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบนี้มาศึกษาด้วย

ความรู้สึกลึกคิดเกี่ยวกับตนเองกับการปรับตัว

นักจิตวิทยาสมัยปัจจุบันเชื่อว่า พฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และความรู้สึกลึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เด็กจะรู้ว่าเป็นคนอย่างไรและคนอื่นคิดว่าตนเป็นอย่างไร ในระยะนี้บุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อขบวนการสร้างความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กมากที่สุด เด็กเริ่มจะเรียนรู้จากบุคคลว่าตนเป็นอย่างไร และนำสิ่งที่รับรู้มารวมไว้เป็นความรู้สึกลึกคิดเกี่ยวกับตนเอง นั่นคือเด็กเริ่มมีการคิดเห็นเกี่ยวกับตนทั้งทางด้านกายและจิตใจ ดังที่ เฮอร์ล็อค (Hurlock. 1978) ได้กล่าวว่า

ความรู้สึกลึกคิดเกี่ยวกับตน หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนทางด้านกายและใจทางด้านกาย ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา และสุขภาพส่วนใจ ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ การปรับตัว ความเชื่อมั่นในตนเองและอารมณ์ เป็นต้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนจะเป็นไปในด้านดีหรือไม่ดี ย่อมขึ้นกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสิ่งแวดล้อม คนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่บิดามารดามีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงย่อมจะมีความเป็นอยู่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรก็เป็นไปด้วยดี ส่วนเด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่บิดามีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำย่อมจะมีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรก็ย่อมจะไม่ดีตามไปด้วย ซึ่งทำให้เด็กมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองที่แตกต่างกัน ดังที่ ฟรานเซิน (Frandsen) ได้กล่าวว่า พัฒนาการของความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองนั้น ตัวการที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง คือความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดา พี่น้อง ครู เพื่อน และบุคคลอื่น สภาพทางร่างกาย ความถนัด และอารมณ์ ความสามารถขั้นพื้นฐานและการเสริมสร้างตน

จะเห็นได้ว่า ครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางย่อมจะมีการปรับตัวและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ

บาบารา ทอมป์สัน (1974) ได้วิจัยเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยม โดยใช้นักเรียนจำนวนประมาณ 500 คน ซึ่งครูประเมินว่ามีการปรับตัวดีและไม่ดีใช้มาตราส่วนประเมินค่าแบบซีแมนติก ดีฟเฟอเรนเชียล ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนวัยรุ่นชายหญิง ที่มีการปรับตัวดีมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกมากกว่านักเรียนที่มีการปรับตัวไม่ดี

ค.ศ. 1964 เทเลอร์ และคอมส์ (Taylor and Combs) ศึกษาเรื่องการยอมรับตน และการปรับตัว จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 205 คน ซึ่งมีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ระดับการศึกษา และอายุเท่า ๆ กัน ให้ทำแบบทดสอบบุคลิกภาพของแคลิฟอร์เนีย (The California Test of Personality) เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีการปรับตัวดีกับกลุ่มที่มีการปรับตัวไม่ดี และให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เลือกตอบข้อความรวมทั้งสิ้น 20 ข้อความ ผลการวิจัยแสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการปรับตัวดีสามารถยอมรับข้อความดังกล่าวว่าเป็นความจริงสำหรับตนได้มากกว่ากลุ่มที่ปรับตัวไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญ

ค.ศ. 1967 ฮามเมด (Hamed) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับตนกับโครงสร้างของบุคลิกภาพทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กวัยรุ่นจำนวน 170 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อทดสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับตน ซึ่งมีการให้คำปรึกษาการปรับตัว ระดับสติปัญญา บุคลิกภาพ การรับรู้ การเข้าสังคม ซึ่งมีตัวแปรทั้งสิ้น 130 ตัวแปร ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนไปในด้านดีจะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนไปในด้านไม่ดี

ดีสร์ (ไมเน มีริยะเกิด. ม.ป.ป. : 8 ; อ้างอิงมาจาก Deitch. n.d.) ก็ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองระหว่างเด็กชายที่มีปัญหาในการปรับตัวและความประพฤติกัยกับเด็กชายที่ไม่มีปัญหาการปรับตัวและความประพฤติกัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นชายอายุ 15 - 16 ปี จำนวน 100 คน ใช้แบบทดสอบของ The Tennessee Department of Mental Health Self - Concept Scale พบว่า เด็กชายที่ไม่มีปัญหาการปรับตัวจะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในด้านดีกว่าเด็กชายที่มีปัญหาในการปรับตัว

การอบรมเลี้ยงดูกับการปรับตัว

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นมาก เพราะการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใกล้ชิดลูกมีความเข้าใจเด็กทำให้การปรับตัวของเด็กวัยรุ่นดีขึ้น และปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นน้อย ตรงข้ามกับวัยรุ่นที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งปล่อยปละละเลย หรือครอบครัวที่ไม่สงบสุข มีปัญหายุ่งยาก ทำให้เด็กมีสุขภาพจิตเสีย และอาจจะกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาได้ บล็อก และเบลร์ (Block and Blair. 1966 : 34) พบว่า ความขัดแย้งกับพ่อแม่เป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กวัยรุ่นเกิดความคับข้องใจ ความไม่พึงพอใจ ความวิตกกังวล และจะเป็นสาเหตุให้เกิดความผิดปกติ ได้แก่ อารมณ์ จิตใจ และความประพฤติกัยของเด็ก ถ้าครอบครัวใดให้การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งหรือทำให้ความคุ้มครองจนเกินไปอาจทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อพ่อแม่ เด็กอาจจะต่อต้านพ่อแม่ มีความตึงเครียดกระวนกระวายใจ และปรับตัวไม่ได้ในสังคม เมื่อเกิดปัญหาทางด้านจิตใจ และแลนดิส (Landis. 1954 : 105 - 106) ได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่น ซึ่งมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวด โดยส่งแบบสอบถามกับเด็กชั้นสูงสุดของโรงเรียน

มัธยมศึกษา นักเรียนชายจำนวน 1,900 คน นักเรียนหญิง 2,410 คน พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวด หรือมีอำนาจเหนือบุตร เด็กที่ได้รับการปกครองแบบนี้ จะมีความวิตกกังวล มีความเครียดทางจิตใจ เพราะต้องคอยหวาดระแวงว่าจะทำตามไม่ได้ อันเป็นลักษณะหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับตัวไม่ได้

สำหรับประเทศไทยนั้น เสนอ อินทรสุปศรี (2511 : 47) ได้กล่าวถึงหลักการอบรมเลี้ยงดูไว้ตอนหนึ่งว่า การเลี้ยงดูเด็กทำในสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จะทำให้เด็กเกิดอารมณ์กระวนกระวายตื่นเต้นอยู่เสมอ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนการปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามอำเภอใจ โดยไม่สนใจว่าจะสมควรหรือไม่จะทำให้เด็กขาดเหตุผลที่ดีทางจิตใจ ไม่แน่ใจว่าตนทำถูกหรือทำผิด ในที่สุดเด็กพวกนี้จะมีอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย ส่วนการดูแลเอาใจใส่เด็กจนเกินไป จะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับตัวในสังคมลำบาก สอดคล้องกับ สมาน กานิด (2520 : 36) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กมีลักษณะการปรับตัวดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขัน กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีพฤติกรรมในลักษณะยอมรับฟังเหตุผลของลูก ๆ ด้วย ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น กล่าวแสดงความคิดเห็นให้ความร่วมมือผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ปรับตัวได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเข้าใจตนเองสูง รู้สึกว่าตนเองมีค่า

นอกจากนี้ วิทเมอร์ (ประคอง ประสิทธิ์พร. 2519 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Witmer. n.d.) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของลูก พบว่า เด็กที่ปรับตัวได้ดีมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับพ่อแม่น้อยกว่าเด็กที่มีปัญหา เด็กเกเร หรือเด็กประเภทที่มีอาการค่อนข้างไปทางโรคจิตและเศร้าซึม

ครอบครัวที่ต้องให้ลูกจ้างดูแลบุตรเล็ก ๆ ของตนขณะที่พ่อแม่ออกไปประกอบธุรกิจ นอกบ้านนั้นมักจะไม่สบายใจอยู่ตลอดเวลา ไหนจะมีหวังว่าเขาจะดูแลบุตรได้ดี และจะเอาใจใส่เหมือนกับพ่อแม่ได้หรือ พุดจาและสั่งสอนอะไรที่ไม่เหมาะสมไม่ควรแก่บุตรเราหรือไม่เพียงใด ส่วนการอบรมเด็กนั้นย่อมจะไม่เหมือนกับพ่อแม่อย่างแน่นอน ลูกจ้างโดยส่วนมากก็มี

การศึกษาน้อย ไม่รู้หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ไม่เข้าใจถึงพัฒนาการของเด็กพื้นฐานของอุปนิสัย ความประพฤติ และบุคลิกภาพของเด็กนั้นจะก่อตัวขึ้นตั้งแต่วัยทารกและวัยเด็กตอนต้นขึ้นมาและ เป็นการยากที่จะมาแก้ไขในภายหลัง

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวก็มีความสำคัญในการปรับตัวของเด็ก มาก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ความสุขในชีวิต ครอบครัวนั้นจะนับว่าสุขสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อสามภรรยา มีลูก ลูกคือเซ่ทองที่เชื่อมโยงความรักความผูกพันของสามภรรยาให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งคู่จะเฝ้าดูแลการเจริญเติบโตของลูกด้วยความปลอบปล้ำ และภาคภูมิใจ สามภรรยาที่มีลูกจะมีโอกาสได้ เรียนรู้สิ่งที่แปลกและใหม่เพิ่มขึ้นอีกมากมาย และยังได้มีโอกาสฝึกหัดจิตใจของตนบางอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนด้วย เช่น จะต้องรู้จักอดทน และฝึกหัด ตนให้มีเมตตา กรุณา และให้ได้ เรียนรู้ธรรมชาติของจิตใจตนเอง ในตอนนี้ลูกอาจจะทำให้พ่อแม่ แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความโมโหร้าย ความริษยา และความเห็นแก่ตัว ซึ่งจะต้องแก้ไข แต่บางครั้งลูกจะทำให้พ่อแม่ เกิดมีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เคยมี เช่น ความรักห่วงใยลูกซึ่งต่างกับ สามภรรยาที่มีต่อกัน ฉะนั้นการมีลูกเปรียบเสมือนสามภรรยาได้ เข้า เรียนในสถาบันศึกษาที่สูงกว่า ชีวิตสมรสที่ไม่มีลูก กว่าลูกจะโตเป็นผู้ใหญ่ก็เป็นระยะเวลาอันยาวนาน ฉะนั้นนับว่าการมีลูกเป็น การมีชีวิตอันงดงาม

ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางบุคลิกภาพเป็นอย่างมาก เด็กเป็นส่วนมากจะรู้สึกว่าคุณเองมีบมด้อย ถ้าพ่อแม่ตนเองไปเปรียบเทียบกับพี่น้องคนอื่น ๆ จะทำให้ เด็กเกิดการแข่งขันต้องการเอาชนะพี่น้องของตน ซึ่งอันที่จริงระดับสติปัญญา รูปร่างหน้าตา หรือ การเข้าสังคมการรู้จักวางตัวของเด็กอาจจะแตกต่างกันไม่เหมือนกันอยู่แล้ว เด็กแต่ละคนอาจเกิด มาพร้อมทั้งมีความสามารถพิเศษเฉพาะตนเอง เพราะฉะนั้นการที่พ่อแม่จะคอยตำหนิเด็กคนใด คนหนึ่งว่า เรียนรู้ไม่ได้ ทำอะไรทำคะเนนาให้ดีเหมือนเหมือนเขานั้น ย่อมจะเป็นอันตรายต่อ จิตใจและความรู้สึกทางอารมณ์ของเด็กเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับเด็กผู้หญิงที่พ่อแม่คอย เปรียบเทียบรูปร่างหน้าตาของลูกสาวไม่ค่อยสวย ไม่น่ารักเหมือนลูกสาวคนอื่นนั้น เป็นต้น เด็กคนที่ถูกนำไปเปรียบเทียบกับก็จะรู้สึกมีบมด้อยและอาจจะไปแสดงออกในด้านอื่นพยายามทำตัวเด่น ในทางอื่น ซึ่งถ้าแสดงออกถูกทาง เช่น ไปในด้านการเรียน การกีฬา ก็อาจจะเป็นผลดี แต่ถ้า

เป็นงานด้านที่ไม่ค่อยเหมาะสม เป็นต้นว่าทำตัวเกะกะ เกเร รวมตัวกับเพื่อนทำกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคมก็จะทำให้เป็นปัญหาสังคมขึ้นมาได้

พ่อแม่ที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับลูก มีความเข้าใจลูก เข้าใจถึงจิตวิทยาของเด็ก ย่อมทำให้ความสัมพันธ์ลึกซึ้งและแน่นแฟ้น เด็กที่เจริญเติบโตขึ้นในสภาพครอบครัวที่พ่อแม่รักใคร่ปรองดองกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันย่อมนับว่าเป็นโชคดีของเด็กผู้นั้นมาก เด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีอารมณ์มั่นคง มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายดี เป็นผู้ที่ไม่กลัวเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ยอมรับสภาพที่แท้จริงของตน เป็นผู้ที่มีอารมณ์แจ่มใสมองโลกในแง่ดี ในทางตรงข้าม ถ้าเด็กคนใดโชคร้ายต้องตกอยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะแตกแยกหรือพ่อแม่ไม่ลงรอยกันอยู่เสมอ ก็จะตกอยู่ในสภาพที่น่าสงสาร และน่าเห็นใจเป็นอย่างยิ่ง

ปัญหาครอบครัวแตกแยกหรือการหย่าร้างกัน ถือว่าเป็นปัญหาที่ทำร้ายจิตใจเด็กอย่างรุนแรงและถือว่าเป็นความโชคร้ายอย่างยิ่งของเด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้ เพราะเด็กไม่ได้มีส่วนรู้เห็นหรือเป็นต้นเหตุของปัญหาทะเลาะวิวาทแต่อย่างใดเลย แต่กลับเป็นผู้ที่จะต้องรับกรรมจากเหตุนั้นมากที่สุด เด็กจะต้องมีความว่าเหว มีบมด้อย และรู้สึกไร้ค่า เมื่อโตขึ้นย่างเข้าสู่วัยรุ่นเด็กเริ่มรู้จักอายุ เด็กจะไม่อยากตอบคำถามใคร ๆ เมื่อถามถึงพ่อแม่ อยู่ที่ตรงไหน ทำงานอะไรอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่เด็กเริ่มเก๊ก สร้างคาก้าวเท้าใจโดยใช้ความเพ้อฝันเป็นสิ่งช่วยกลบเกลื่อนอารมณ์ที่ขาดความรักความอบอุ่นที่แท้จริงของครอบครัว นอกจากนี้ยังมีผลกระทบกระเทือนถึงการเล่าเรียนตลอดถึงบุคลิกภาพของเด็กด้วย บางคนอาจจะกลายเป็นคนเงียบขรึม เก็บตัว ไม่ชอบสมาคมกับใคร ๆ บางคนก็อาจจะกลายเป็นคนชอบแสดงตัว เอะอะ ก้าวร้าวมากเกินควร ทั้งนี้ก็เพื่อจะชดเชยความกดดันที่ตนได้รับจากทางบ้าน

นอกจากนี้ยังอาจกลายเป็นเด็กที่เป็นปัญหาของสังคม ในเมืองใหญ่ ๆ เด็กจะไปอยู่ตามโรงภาพยนตร์ ชอบเล่นการพนัน ซ่องสุ่มกันกระทำสิ่งที่ไม่ดีอาจจะถึงกับเป็นแก๊งร่วมกับบ่อนซึ่งเด็กเหล่านี้ เมื่อมีการสอบประวัติแล้วมักจะพบว่ามาจากครอบครัวที่แตกแยกเป็นส่วนใหญ่

สำหรับเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่แตกต่างกันจะมีการปรับตัวต่างกันตามประเภทการเลี้ยงดู ดังนี้

1. ประเภทถูกเลี้ยงให้เป็นผู้ใหญ่มาตั้งแต่เด็ก เป็นต้นว่าถูกอบรมมาดั่งผู้ใหญ่ที่ประพฤติตนอย่างผู้ใหญ่ ใช้มารยาทอย่างผู้ใหญ่โดยเคร่งครัดมาตั้งแต่วัยยังไม่สมควร ไม่มีโอกาสได้คิดได้ทำอย่างเด็กตามธรรมชาติเลย โตขึ้นจะมีตัวตนเป็นสองแบบ คือแบบที่เรียกว่า แก่แดด เจ้าระเบียบ เทียบราคาญาติเพื่อนเด็ก ๆ ที่คิดที่กระทำการต่าง ๆ อย่างเด็กไปหมด ราคาญาติผู้ใหญ่บางคนที่ไม่ม่ระเบียบ เลยกลายเป็นคนเข้ากับเพื่อนยาก ถ้าไม่กลายเป็นคนแก่แดดดังกล่าวก็จะกลายเป็นคนอีกแบบหนึ่ง คือถูกผู้จู้มากนั้นก็เลยเบื่อ คือเข้าสังคมไม่ทำเลยหรือทำในสิ่งตรงกันข้าม เมื่ออยู่ลับหลังคนที่ตนกลัวเกรง เช่น ถูกกวดขันเรื่องกิริยามารยาท พอลับหลังผู้ใหญ่ก็ทำกิริยามารยาทต่ำช้าบางคนถูกกวดขันเรื่องการเรียนมาก หรือถูกบังคับให้เรียนวิชาที่ตนไม่ชอบก็แกล้งไม่สนใจเรื่องการเรียน เลยเตลิดเสียเด็กไปก็มี

2. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นเทวดา ได้รับการตามใจทำอะไรได้ตามความอยาก โดยไม่มีการห้ามปราม โตขึ้นจะกลายเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง หลงตัวเอง เห็นแก่ตัว ชอบชมคนดูถูกคนที่ต่ำกว่า

3. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นผู้ร้าย ประเภทนี้มักเป็นผู้ที่มีผู้ปกครองเข้มงวดกวดขันคอยแต่จับผิด ทำอะไรไม่ถูกไม่ควรไปหมด ต้องคอยป้องกันตัวอยู่ตลอดเวลา มักเป็นเด็กที่บิดามารดาหย่าร้างหรือตายจากกัน มีพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ก้าวร้าว เด็กที่ถูกเลี้ยงแบบนี้โตขึ้นจะเป็นคนมีบมด้อย เจ้าคิดเจ้าแค้น ไม่ศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ ไม่เชื่อว่านี่จะมีจริงในโลกนี้ คอยแต่หวาดระแวงความหวังดีของใคร ๆ ไปหมด โกรธโศกชะตา เคืองแค้นคนที่มิสิ่งของตนไม่มี จึงปรับตัวเข้ากับเพื่อนฝูงได้ยาก

4. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นของเล่น คือเลี้ยงไว้สำหรับเซยชม ผู้เลี้ยงชอบให้แสดงออก เช่น ให้แต่งตัวสวย ๆ ให้แสดงออกตามงานต่าง ๆ เพื่อเป็นหน้าเป็นตาแก่ผู้เลี้ยงเด็กที่ถูกเลี้ยงแบบนี้โตขึ้นจะเป็นคนชอบแสดงออกจนบางครั้งอาจไม่เลือกกาลเทศะ ชอบแสดงตนเรียกร้องความสนใจจากคนอื่น จึงเป็นที่ราคาญาติและขบขันของเพื่อน

5. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นสัตว์เลี้ยง ประเภทนี้ผู้เลี้ยงมักเป็นคนเจ้าอารมณ์ ชอบบใจก็เอาใจใส่อย่างดีตลอดจนเฝ้าเซยชม ไม่ชอบบใจก็ทอดทิ้งเกรี้ยวกราด เด็กที่ถูกเลี้ยงกลับตัวตามอารมณ์ไม่ทัน โตขึ้นจะเป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง โสเล เป็นคน

ตัดสินใจอะไรเองไม่ได้ ไม่ไว้ใจคนอื่นหาตระแวง ไม่พยายามปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นที่ไม่ยอมทำตามความพอใจตน

6. ประเภทเลี้ยงลูกอย่างเป็นคน ประเภทนี้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเตรียมจะทำให้เป็นมนุษย์ คือเลี้ยงให้เติบโตเจริญขึ้นตามพัฒนาการของโครงสร้างของคนดังกล่าวแล้วข้างต้น ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ และทางสังคม ตลอดจนทางสิ่งแวดล้อม โดยทำการอบรมให้เป็นไปตามทางที่ถูกที่ควร เด็กที่ถูกเลี้ยงประเภทนี้เจริญขึ้นตามพัฒนาการแห่งวัย ผู้เลี้ยงเตรียมไว้ให้เติบโตขึ้นเป็นตัวตนของคนที่มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างไม่ผิดธรรมชาติ แต่เป็นตัวตนซึ่งระเบียบของชีวิตอันมนุษย์ผู้เจริญแล้วควรจะมีตามอัธยาศัย โตขึ้นจะเป็นตัวตนที่สมบูรณ์ตามฐานะของตน ความพิการทางจิตหรือความผิดปกติทางจิตจะมีน้อยหรือไม่มีเลย เพื่อนประเภทนี้เด็ก ๆ จะคบหาสมาคมได้ง่ายและควรคบหาเป็นเพื่อนด้วย

กล่าวโดยสรุป การอบรมเลี้ยงดูจะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กอย่างมาก ถ้าการอบรมเลี้ยงดูทำให้ความอบอุ่น พ่อแม่มีความเข้าใจ การพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของเด็ก จะทำให้เด็กมีการปรับตัวได้ดีและมีปัญหาน้อยกว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ถูกทอดทิ้ง มีความขัดแย้งกันของบิดามารดาและขาดความสงบสุข นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทำให้เด็กเกิดปัญหาในการปรับตัวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่มีเศรษฐกิจตกต่ำทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นคงทางอารมณ์ได้

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ได้เอาแบบการอบรมเลี้ยงดูของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) มาเป็นแนวทางในการศึกษาโดยนำมาเพียง 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม โดยจะกล่าวถึงความสำคัญของแต่ละแบบว่ามีผลต่อการปรับตัว และการพัฒนาบุคลิกภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ปัจจัยสำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก คือความรัก ความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากบิดามารดาตั้งแต่วัยแรกแรกของชีวิต บรรยากาศของความรักและการยอมรับช่วยเหลือลอมมาให้บุคคลมีพัฒนาการของบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี ไม่มีปัญหาในการปรับตัว จากการวิจัยของ คลอสัน (Clauson, 1966) พบว่า เด็กที่ได้รับความรัก จะมีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่ขาดความรักจะไม่สามารถ

ปรับตัวในสังคมได้ ส่วนเด็กที่พ่อแม่ทอดทิ้งนั้น คือการที่พ่อแม่แสดงความเฉยชา ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเด็กหรือขอมาใช้บ้านาจเหนือเด็ก เด็กจะมีลักษณะก้าวร้าว และรู้สึกว่าตนถูกทอดทิ้งไป

การอบรมเลี้ยงดูแบบบ้ำใช้เหตุผล หมายความว่าพ่อแม่ได้อธิบายเหตุผลให้แก่ลูก ในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของลูก หรือลงโทษลูก นอกจากนั้นบิดามารดาที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัลและลงโทษลูกอย่างเหมาะสมกับการกระทำของลูก มากกว่าที่จะปฏิบัติต่อลูกตามอารมณ์ของตนเอง การกระทำของพ่อแม่จะเป็นเครื่องช่วยให้ลูกได้เรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งที่ดีควรและไม่ควรกระทำ นอกจากนั้นยังช่วยให้ลูกสามารถจะทำนายว่าตนจะได้รับรางวัลหรือโดนลงโทษจากพ่อแม่ หลังจากที่ได้กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วมาน้อยเพียงใด

จากผลงานวิจัยของ แลนดิส (Landis. 1955) ได้ศึกษาการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบบ้ำใช้เหตุผล พบว่า เด็กสามารถปรับตัวได้ดีกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครอง แบบมีอำนาจเหนือบุตร

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายความว่า การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิด ว่าเด็กจะทำตามความต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็กด้วย ส่วนการควบคุมน้อย หมายถึง การปล่อยให้เด็กรู้จักคิดตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำอะไร และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ่อยครั้ง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก ผู้ใหญ่ไทยมักเข้าใจสับสนเกี่ยวกับการควบคุมเด็กและการหาตนใกล้ชิดกับเด็กสองวิธีนี้ต่างกัน วิธีหลังเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

จากการประมวลผลการวิจัยในต่างประเทศหลายครั้ง (Becker. 1964 ; Hower. 1980 and Lewis. 1981) ทำให้สามารถจะสรุปได้ว่า การควบคุมมากหรือน้อยจะให้ผลดีต่อจิตใจของเยาวชนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับอายุและเพศของเด็ก โดยอาจกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากนั้นมีประโยชน์ต่อเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นตอนต้น และมีประโยชน์ต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย นักวิจัยที่ศึกษาเด็กเล็กมักจะพบประโยชน์ของการควบคุมในปริมาณค่อนข้างสูง (Baumrind. 1966 and Baumrind & Black. 1967) ส่วนผู้ที่วิจัยวัยรุ่นตอนกลาง (ตั้งแต่อายุ 15 ปี) จะพบประโยชน์ของการควบคุมในปริมาณน้อย (Leahy. 1981) อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ความเห็นว่า การที่พ่อแม่ใช้การควบคุมบุตรในปริมาณเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บุตรเชื่อฟัง

และไม่ควบคุมในปริมาณที่มากเกินไปจะทำให้เด็กในวัยรุ่นตอนกลางเป็นต้นไป มีสุขภาพจิตดี นอกจากนี้ การควบคุมในปริมาณที่มากเกินไปในวัยรุ่นตอนกลางเป็นต้นไป อาจทำให้มีปัญหาสุขภาพจิตเสื่อมและก้าวร้าวได้มาก (Becker. 1964)

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากเหมาะสมในระยะก่อนวัยรุ่นและเหมาะสมสำหรับเด็กหญิง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย เหมาะสมในระยะวัยรุ่นเป็นต้นไป และเหมาะสมกับเด็กชาย

จากการศึกษาของ แรดค์ (Radke. 1964 : 11 - 12) พบว่า พ่อแม่ที่เคร่งครัดในระเบียบวินัยบุตรจะมีความมั่นคงทางอารมณ์น้อย ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในบ้าน ชอบทะเลาะเบาะแว้ง เหตุที่การลงโทษของบิดามารดามีผลในทางสะกดกันและยับยั้งการกระทำตนตามธรรมชาติ ซึ่งทำให้มีผลต่อจิตใจของเด็กได้ มิลเลอร์ และมารูยามา (Miller and Maruyama. 1976 : 260 - 262) ได้ศึกษาพบว่า ยิ่งแม่เข้มงวดกับลูกมากขึ้นเท่าใด ลูกก็ยิ่งเกิดความหงุดหงิดและคับข้องใจมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ คาเพลน (Kaplan. 1959 : 188) ได้กล่าวว่า พ่อแม่ที่เข้มงวดในกฎระเบียบขบขันกับลูกมากเกินไป จะทำให้ลูกรู้สึกก้าวร้าวมีปัญหาทางอารมณ์ไม่มั่นคง กลัวต่อต้าน ปรับตัวอยู่ในสังคมไม่ได้ แยกตัวเองออกจากคนอื่นจากโลกแห่งความเป็นจริงแต่ถ้าพ่อแม่ปกครองลูกแบบให้ความรักยอมรับลูก และรับฟังความคิดเห็น ก็จะทำให้เด็กปรับตัวได้ดีมีความรับผิดชอบสูง และมีสุขภาพจิตดีด้วย

แลนดิส (Landis. 1954 : 105 - 106) ได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่น ซึ่งมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวด โดยส่งแบบสอบถามเด็กชั้นสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนชาย จำนวน 1,900 คน นักเรียนหญิง จำนวน 2,410 คน พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวดหรือมีอำนาจเหนือบุตร เด็กที่ได้รับการปกครองแบบนี้จะมีความวิตกกังวล มีความเคร่งเครียดทางจิตใจ เพราะต้องคอยหวาดระแวงว่าจะทำตามไม่ได้อันเป็นลักษณะหนึ่งที่ก่อให้เกิดการปรับตัวไม่ได้ดี

สำหรับประเทศไทยนั้น เสนอ อินทรสุขศรี (2511 : 47) ได้กล่าวถึงหลักการอบรมเลี้ยงดูไว้ตอนหนึ่งว่า การเคี่ยวเข็ญให้เด็กทำในสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาจะทำให้เด็กเกิด

อารมณ์กระวนกระวาย ตื่นเต้นอยู่เสมอ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนการปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามอำเภอใจโดยไม่สนใจว่าจะสมควรหรือไม่ จะทำให้เด็กขาดเหตุผลที่ดีทางจิตใจ ไม่แน่ใจว่าตนทำถูกหรือผิด ในที่สุดเด็กพวกนี้จะมีอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย ส่วนการดูแลเอาใจใส่เด็กจนเกินไปทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับตัวในสังคมลำบาก นอกจากนี้ผลการวิจัยของ วิกรม กมลสุโกศล (2518 : 100 - 101) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองจนเกินไป มีความวิตกกังวลสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งนั้นจะมีลักษณะแบบเด็กที่พ่อแม่ละเลย ไม่เอาใจใส่ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในด้านอารมณ์ รู้สึกว่าชีวิตว่าเหว ไม่มั่นคง ไม่มีใครรัก สภาพเช่นนี้ทำให้เด็กต้องเก็บกดหรือยับยั้งความรู้สึกต่าง ๆ ไว้เป็นผลทำให้เกิดความวิตกกังวล ปรับตัวไม่ได้ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองจนเกินไปนั้นเด็กจะไม่ได้รับอิสระทางใจแต่อย่างใด เพราะพ่อแม่เจ้ากี้เจ้าการอยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่การแต่งกาย การคบเพื่อน ฯลฯ แม้กระทั่งการเลือกเรียนต่อ ซึ่งทำให้เด็กมีความรู้สึกไม่มีอิสระที่จะทำสิ่งใด ๆ และผลของการเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เกิดความวิตกกังวลเพิ่มขึ้น แต่สำหรับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น พ่อแม่จะให้ความรัก ความอบอุ่น เคารพในสิทธิของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ยอมทำาให้เด็กมีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล และคับข้องใจให้แก่เด็ก

สรุปจากเอกสารและงานวิจัยจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีความสำคัญต่อสุขภาพจิตของเด็กมาก ทั้งในด้านการปรับตัว และความวิตกกังวล ความเคร่งเครียดทางอารมณ์ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยนำเอาตัวแปรนี้มาศึกษา

สภาพแวดล้อมทางบ้านกับการปรับตัว

ก่อนจะกล่าวถึงองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน จะขอพูดถึงความหมายของคำว่า "บ้าน" ในที่นี้ให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่งเสียก่อน คำว่า "บ้าน" ไม่ได้หมายความถึงเฉพาะ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยเท่านั้น แต่กินความรวมไปถึงความสัมพันธ์ สภาพความเป็น

อยู่ของคนในบ้าน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ ขนบประเพณี ของคนในละแวกนั้นด้วย ดังนั้นจึงพอสรุปองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้คือ

1. ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
2. ด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
3. ด้านที่อยู่อาศัย
4. ด้านความคาดหวังของบิดามารดา

1. ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ในที่นี้จะขอแยกกล่าวเป็น 2 ลักษณะ

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ เด็กได้อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความรักใคร่ปรองดองกัน ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน เห็นอกเห็นใจกัน ปรึกษาหารือกัน เมื่อมีปัญหาหรือมีความทุกข์ ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ของตน ช่วยกันอบรมเลี้ยงดู พยายามจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้ดี ไม่มีสิ่งใดมากระทบกระเทือนจิตใจของเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความสุข มีที่พึ่ง ไม่รู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง เด็กจะมีสุขภาพจิตที่ดีและมีแนวโน้มที่จะประพฤติดีไปในทางที่ดี ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กต้องอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีการทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ ครอบครัวไม่มีความสุข บรรยากาศของบ้านไม่น่าอยู่ เด็กก็จะกลายเป็นคนก้าวร้าวชอบขัดคำสั่งพูดจาหยาบค้าย ขี้บด ชอบวิวาทเด็กที่ต้องอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ชอบจุกจิก ฐูจี ขี้บ่น ไม่ยอมให้อภัยกันในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เด็กก็จะกลายเป็นคนขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หวั่นไหวง่าย ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ในครอบครัวที่พ่อแม่ชอบเล่นการพนัน ตีมสุรา จะทำให้เด็กเสียแบบได้ง่าย พ่อแม่เลิกจ้าง แยกทางกันอยู่มักจะประพฤติดคนเป็นพาลเกเร ก้าวร้าวรวมกันเป็นแก๊งค์ เป็นหมู่ ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เพื่อเรียกร้องความสนใจและเพื่อหาทางชดเชยสิ่งที่ตนขาดหายไป ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2519 : 25) กล่าวว่า "พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องพยายามทำบ้านให้น่าอยู่ ไม่จำเป็นต้องเป็นบ้านใหม่ มีเครื่องอำนวยความสะดวกสบายอาจเป็นบ้านเล็ก ๆ แต่สะอาดมีระเบียบมีบริเวณบ้านร่มรื่น พ่อแม่มีความรักใคร่เข้าใจกัน มีโอกาสร่วมกันทำงานในบ้าน ลูกได้ใกล้ชิดพ่อแม่ และมั่นใจว่าพ่อแม่รักตน ดังนั้น จึงพอจะเห็นแล้วว่า คนส่วนใหญ่ต่างก็เห็นความ

สำคัญของพ่อแม่ เป็นอันมาก ถ้าพ่อแม่ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองและพยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ปัญหาเด็กเกเร ปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทุกวันนี้คงจะลดน้อยลงไป เป็นอันมาก

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก บุคคลแรกที่เด็กจะได้พบเห็น เป็นครั้งแรกในชีวิตก็คือพ่อแม่ เด็กจะต้องพึ่งพาพ่อแม่มากในขณะที่ยังเล็กอยู่ พ่อแม่จะเป็นผู้ที่สนองความต้องการของเด็กแทบทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นทางด้านความรัก ความอบอุ่น การช่วยเหลือเมื่อยามป่วยไข้ เสื้อผ้า อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งสรุปแล้วก็คือการสนองความต้องการของเด็กทุกอย่างทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อเด็กโตขึ้นอาจจะพึ่งพาพ่อแม่ไม่ลงไปบ้าง เพราะสามารถที่จะช่วยตัวเองได้บ้างแล้ว แต่ก็ยังมีบางคนที่อาศัยพ่อแม่อยู่เรื่อยไป จากสิ่งเหล่านี้ก็พอจะแสดงให้เห็นแล้วว่าพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับเด็กเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นความผูกพันทางสายโลหิต หรือโดยทางปฏิบัติ ดังนั้นโดยธรรมชาติของเด็ก เด็กจึงต้องการความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่มากพอสมควรต้องการมีความรู้สึกที่ตนเองไม่ถูกทอดทิ้ง และตนเองเป็นคนสำคัญคนหนึ่งของพ่อแม่ได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากพ่อแม่ไม่น้อยหน้าเพื่อนคนอื่น สำหรับเด็กที่ขาดพ่อแม่หรือมีพ่อแม่แต่ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร หรือเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบวิธีการบังคับให้อยู่ระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของพ่อแม่ ก็จะทำให้เด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมที่ผิดแผกออกไปอีก เพราะสิ่งที่เขาได้รับไม่ตรงกับธรรมชาติ และความต้องการของเขาพฤติกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่จะแสดงออกในทางที่ขัดต่อการยอมรับของสังคมซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียหายแก่ตัวเด็กเอง และแก่ครอบครัวด้วย ดังรายงานของ World YWCA ตอนหนึ่งที่ว่า "ครอบครัวจะมีความสุขได้บิดามารดาจะต้องเป็นหัวใจสำคัญที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อที่จะให้บุตร และสมาชิกในบ้านได้รับความอบอุ่น มีความมั่นใจและมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และพัฒนาการที่เหมาะสมอันเป็นจุดหมายปลายทางที่บิดามารดาทุกคนควรทราบ ถ้าบิดามารดาปฏิบัติหน้าที่บกพร่องก็มีผลกระทบกระเทือน ทำให้บุตรขาดความอบอุ่น เกิดความวิตกกังวลพฤติกรรมและการแสดงของเด็กจะเป็นไปในทางที่ไม่เหมาะสมในที่สุดจะกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาได้"

2. ด้านฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้านเกี่ยวกับความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอาจแยกกล่าวได้เป็น 2 ประการ คือ

2.1 สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ในครอบครัวแต่ละครอบครัวจะมีสภาพความเป็นอยู่แตกต่างกันออกไป บางครอบครัวมาก บางครอบครัวมีน้อย บางครอบครัวพ่อแม่ไม่ลงรอยกัน พ่อมีภรรยาใหม่ หรือพ่อแม่เลิกร้างกันไปแต่งงานใหม่ ทำให้เกิดปัญหาลูกเลี้ยงแม่เลี้ยง หรือบิดาชอบตีแม่เหล้า เล่นการพนัน เม้าอาละวาด ประพฤติตัวเป็นที่น่าอัปยศ หรือบิดามารดาได้รับการศึกษาต่ำไม่มีอาชีพแน่นอนหาเข้ากินค่า รายได้กับรายจ่ายของครอบครัวไม่สมดุลกัน หรือบิดามารดาไม่ค่อยสนใจในการศึกษา เพราะไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่จะเป็นสาเหตุให้เกิดความแตกต่างกันในระหว่างเด็กที่ต่างครอบครัวกันออกไป เด็กบางคนได้รับความกดดันทางสภาพครอบครัวมาก ๆ ก็จะพยายามเก็บกดเอาไว้ในที่สุด ถ้าทนต่อไปไม่ไหวก็จะระเบิดออกมาโดยการแสดงพฤติกรรมอันเป็นที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมขึ้นมาได้ ดังที่คณะกรรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพได้สรุปว่า "เด็กเกรส่วนมากมาจากบ้านที่ประสบความยุ่งยาก บ้านที่เข้าลักษณะบ้านแตก เพราะมรดกกรรม หรือการทอดทิ้ง ทลบทหนีของผู้ปกครอง บ้านที่เสื่อมโทรม เพราะแม่บ้านมีความประพฤติไม่ดี พ่อบ้านเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง หรือเป็นอาชญากร"

2.2 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ปัจจุบันนี้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำกำลังเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับทุกประเทศ ประเทศไทยเองก็กำลังประสบปัญหานี้อยู่เช่นกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะทำให้เกิดผลตามมาหลายอย่าง เช่น จะทำให้ทุกคนต่างแก่งแย่งกันทามาหากินมากขึ้น เพื่อเอาเงินอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาที่จะสนทนากับบุตรหลานของตนได้เท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะทิ้งบุตรไว้อยู่กับคนใช้ หรือให้อยู่กันเองตามลำพัง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะยากจน เด็กจะต้องช่วยตัวเองอยู่กันเอง พ่อแม่ไม่มีเวลามาอบรมสั่งสอนมากนัก ดังนั้นโอกาสที่เด็กจะประพฤติตัวเสื่อมเสีย คบเพื่อนฝูงที่เกเรตั้งเป็นกลุ่มเป็นแก๊งค์ เสพยาเสพติด หรือก่อความไม่สงบแก่สังคม เช่น ลักขโมยหรือฉกชิงวิ่งราว จนถึงก่อคดีอาชญากรรมต่าง ๆ นั้น มีมากทีเดียว

ถ้าลองพิจารณาถึงผลของความผิดเคืองทางเศรษฐกิจในแง่การศึกษาดูบ้าง ก็จะมีอิทธิพลอยู่ไม่น้อยเช่นกัน เด็กที่มีโอกาสได้เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนทางด้านการศึกษาเรียนมาก พ่อแม่ก็จะส่งเสียให้เรียนสูง ๆ เพื่อจะได้มีโอกาสที่ดีในภายหน้า และในขณะที่กำลังเรียนอยู่ก็จะได้รับความสนับสนุนอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นด้านอุปกรณ์การเรียน เงินค่าใช้จ่าย เสื้อผ้า อาหาร ของใช้จำเป็น หรือไม่จำเป็นต่าง ๆ เด็กเหล่านี้จะมีอย่างพร้อมมูล นอกจากนั้นทางบ้านก็อาจจะจ้างอาจารย์มาสอนเป็นกรณีพิเศษอีกเพื่อให้เรียนได้ดียิ่งขึ้น ถ้าลองมองในแง่ตรงข้ามบ้าง เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะยากจน โอกาสที่จะเรียนก็น้อย เพราะพ่อแม่ไม่มีทุน หรือถ้าได้เรียนแล้วก็ต้องประสบปัญหาอีก คือต้องพบกับความขาดแคลนต่าง ๆ อาหารการกินไม่สมบูรณ์ เสื้อผ้ามีจำนวนจำกัดขาดอุปกรณ์การเรียน ไม่มีเงินทองใช้จ่ายอย่างเพียงพอ เด็กบางคนต้องขาดโรงเรียนบ่อย ๆ เพื่อออกมาช่วยทางบ้าน ประกอบอาชีพ บางรายต้องช่วยหารายได้พิเศษหลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว หรือบางรายยังเรียนไม่จบก็ต้องออกเสียดกลางคัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ก็พอจะมองเห็นแล้วว่า เด็กที่มาจากครอบครัว 2 ประเภทนี้ แตกต่างกันอย่างไรรู้อย่างไร ฐานะทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลมากเพียงไร ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ช่วยกันสรุปปัญหาของเด็กอันเนื่องมาจากการที่ครอบครัวมีเศรษฐกิจไม่ดี ไว้ดังนี้

1. เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนจะประสบปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษา คือมีโอกาสจะได้ศึกษาน้อย มีก็เพียงแต่จบประโยคเท่านั้น โอกาสที่จะได้เรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไปมีน้อยมาก
2. เด็กจะพบกับปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ และเครื่องใช้จำเป็นต่าง ๆ ในการเรียน
3. ขาดผู้สนับสนุนทางการศึกษา เพราะพ่อแม่ไม่มีความรู้ทางด้านนี้ หรือพ่อแม่ต้องการให้ออกมาช่วยกันประกอบอาชีพมากกว่า
4. ขาดผู้ที่คอยแนะนำ อบรมสั่งสอนเพราะพ่อแม่อาจไม่มีเวลาให้กับเด็ก ทำให้เด็กมีโอกาสที่จะประพฤติตัวเสื่อมเสียได้ง่าย
5. เด็กอาจพบปัญหาทางด้านจิตใจ เพราะเมื่อครอบครัวประสบปัญหาทางเศรษฐกิจสมาชิกในบ้านมักจะไม่ค่อยมีความสุขเท่าที่ควรจะเกิดความระหองระแหงขึ้นภายในครอบครัว เพราะต่างก็ต้องผจญกับปัญหาหนักไม่มีเวลาที่จะสนุกสนานรื่นเริง บรรยากาศในครอบครัวมีแต่

ความตึงเครียด ผลที่ตามมาคือการทะเลาะเบาะแว้ง ความไม่ลงรอยกัน ไม่สามัคคีกันอาจทำให้เกิดผลเสียทางด้านจิตใจแก่เด็กได้

3. ด้านที่อยู่อาศัย สภาพของที่อยู่อาศัยในที่นี้ ได้แก่ สภาพของบ้านที่ตั้งของบ้าน สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน เป็นต้น บ้านนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ บ้านเป็นสถานที่ ๆ สมาชิกทุกคนในบ้านจะได้อยู่ร่วมกันจะได้พบกัน บ้านเป็นสถานที่สำหรับพักผ่อน หลังจากที่ได้ประกอบภารกิจ หรือกิจวัตรต่าง ๆ มาแล้ว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำบ้านให้น่าอยู่ ทำให้เป็นที่พักผ่อนทางกายและทางใจอย่างแท้จริง คือบ้านจะต้องมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ ไม่แออัด มีห้องที่เป็นสัดส่วนบ้างมีการถ่ายเทระบายอากาศได้ดี ไม่มีกลิ่นหรือควันรบกวนไม่อยู่ในย่านของผู้คนหนาแน่น หรือสลัม มีความสะอาด และเป็นระเบียบพอสมควร ทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความรักความอบอุ่น เกิดความสบายใจเมื่ออยู่บ้านหรือเมื่อกลับมาถึงบ้าน ผจวง วาด วายวานนท์ (2508 : 23 - 32) ได้กล่าวว่า บ้านเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ถ้าหากบ้านหรือที่อยู่ผิดสูลักษณะ เช่น คับแคบเกินไป จะทำให้เด็กต้องอยู่อย่างเบียดเสียด ยัดเยียด ถ้าแสงสว่างไม่พอจะถ่ายเทอากาศไม่พอ คราว ท้องน้ำ ทางระบายน้ำไม่สะอาดมีกลิ่นเหม็น จะเป็นภัยแก่สุขภาพและจิตใจของเด็กเป็น อย่างยิ่ง ฉะนั้นในการปลูกสร้างบ้าน ความคำนึงถึงสูลักษณะดังกล่าวด้วยจะเห็นได้ว่าลักษณะของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อผู้อยู่อาศัยเพียงใด ถ้าบ้านดีถูกสูลักษณะ ผู้อยู่อาศัยก็จะมีสุขภาพดีทั้งทางกายและทางจิตใจ เด็กก็เช่นเดียวกันถ้าเขาได้อยู่ในบ้านที่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะช่วยส่งเสริมให้มีสุขภาพดี มีสติปัญญาที่มีความรู้สึกนึกคิดในทางที่ดีช่วยให้เขาสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อเป็นเช่นนี้ เราจะทำให้บ้านมีคุณลักษณะที่ดีดังกล่าวได้อย่างไร สมาคมสาธารณสุขแห่งอเมริกา (The American Public Health Association) ได้วางหลักเกณฑ์ในการจัดบ้านให้ถูกหลักสูลาภิบาล ได้ดังนี้ คือ

3.1 บ้านพักอาศัยจะต้องมีลักษณะเป็นไปตามความต้องการทางด้านสรีรวิทยาของผู้อยู่อาศัย (Satisfaction of Fundamental Physiologicsl Needs) การจัดบ้านเพื่อสนองความต้องการในข้อนี้จะต้อง ประกอบด้วย

3.1.1 การจัดการเกี่ยวกับการระบายอากาศ และอุณหภูมิภายในบ้าน จะต้องมีการระบายอากาศที่ดีพอ และมีอุณหภูมิไม่สูงนัก

3.1.2 จะต้องจัดให้มีแสงสว่างเพียงพออาจจะเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ (ดวงอาทิตย์) หรือเป็นแสงสว่างจากไฟฟ้าก็ได้ ซึ่งความสว่างของแสงประเภทนี้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ใช้สอย

3.1.3 บ้านพักอาศัยจะต้องปราศจากการรบกวนจากเหตุรำคาญต่าง ๆ (เหตุรำคาญ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำบ่อย ๆ และเกิดติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ ซึ่งเป็นการรบกวนและอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ อนามัยของผู้อยู่อาศัยได้) เหตุรำคาญดังกล่าว ได้แก่

3.1.3.1 เสียง (Noise Nuisance) เช่น เสียงจากเครื่องยนต์ โรงงานต่าง ๆ ในบ้านพักอาศัยไม่ควรมียังเสียงดังเกินกว่า 50 เดซิเบล

3.1.3.2 การสั่นสะเทือน (Motion Nuisance) เช่น เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องจักร รถยนต์

3.1.3.3 กลิ่น (Oder Nuisance) เช่น กลิ่นจากโรงงานพอกหนัง โรงน้ำปลา อาหารหมักดอง ซึ่งก่อให้เกิดการรบกวนต่อประสาทสัมผัสของมนุษย์มาก

3.1.3.4 การสลายตัวของขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ (Waste Product Nuisance) เช่น การสลายตัวของพวกสารอินทรีย์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดการรบกวนมาก

3.1.3.5 ควัน (Smoke Nuisance) อาจจะทำให้เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือรถยนต์ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพมาก

3.1.4 บ้านพักอาศัยจะต้องมีพื้นที่เพียงพอสำหรับใช้เป็นบริเวณบ้านเพื่อจะใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือใช้เป็นที่ยื่นออกกลางแจ้งได้บ้าง

3.2 บ้านพักอาศัยจะต้องมีลักษณะเป็นไปตามความต้องการทางด้านจิตใจของผู้อยู่อาศัย (Satisfaction of Fundamental Psychological Needs) ความสุขทางใจของผู้อยู่อาศัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความสงบสุขขึ้นภายในบ้าน ความต้องการทางจิตใจของผู้อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดบ้านเรือน ความสะอาดเรียบร้อยของบ้าน ความมีสัมพันธภาพกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง และความเป็นอิสระของแต่ละบุคคล (Privacy) เช่น การมีห้องเป็นสัดส่วน

3.3 มีการป้องกันโรคติดต่อภายในบ้าน (Protection Against Communicable Disease) การป้องกันโรคติดต่อภายในบ้านพักอาศัยมีความสำคัญต่อสุขภาพอนามัยของผู้อยู่อาศัยโดยทั่ว ๆ ไปแล้วโรคติดต่อภายในบ้านสามารถป้องกันโดยจัดให้มีสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- 3.3.1 มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดเพียงพอ
- 3.3.2 มีการกำจัดอุจจาระที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล มีส่วนที่ถูกสุขลักษณะ
- 3.3.3 มีการกำจัดน้ำโสโครก และขยะมูลฝอย
- 3.3.4 ที่เก็บอาหารมีคิปิดปลอดภัยจากแมลงหรือสัตว์ต่าง ๆ
- 3.3.5 ห้องนอนมีพื้นที่เพียงพอกับจำนวนคน มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

3.4 มีการป้องกันอุบัติเหตุภายในบ้าน (Protection Against Accidents) ที่พบเสมอ ได้แก่ การพลัดตกหกล้ม ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ไฟฟ้าช็อต สัตว์มีพิษกัด หรือกินอาหารที่เป็นพิษโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถ้าหากเรามีวิธีป้องกันที่ดีแล้ว อุบัติเหตุก็ไม่ควรจะเกิดขึ้น การป้องกันที่ดีและได้ผลนั้น จะต้องทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุแล้วหาการป้องกันที่ต้นเหตุเสียก่อน

นอกจากจะมีบ้านที่ถูกหลักสุขาภิบาลแล้ว ก็อาจจะยังไม่เพียงพอ ยังจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในบริเวณบ้านด้วย เช่น บ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีการลักขโมยกันอยู่เสมอ เพื่อนบ้านทะเลาะกันเป็นประจำ เป็นแหล่งมั่วสุมของอันธพาล ทิ้งโสเภณี มีการเล่นการพนัน เสพยาเสพติด ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลเหนือจิตใจของเด็กมา เด็กจะได้รับอิทธิพลในทางที่ไม่ดีไปซึ่งจะไปมีอิทธิพลถึงสภาพจิตใจและการปรับตัวของเด็กในอนาคต ดังเช่น นักสังคมวิทยาหลายท่านได้สรุปไว้ว่า ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมหาซึ่มเฉพาะ เรื่องที่อยู่อาศัยที่ผิดสุขลักษณะเท่านั้น คนที่อาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ไม่น้อย เพราะคนที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมนั้นมีทั้ง อันธพาล นักเลงหัวไม้ นักสูบบุหรี่อื่น คนว่างงาน ฯลฯ บุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่น่าเป็นห่วง และยังมีผู้นำเป็นห่วงที่สุดคือเด็ก เด็กที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมทั้งหลายมีสภาพแวดล้อมที่เลวร้ายตั้งแต่เกิด จึงมักมีพฤติกรรมที่แปลก ๆ ไปจากปกติธรรมดาสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ นอกจากจะมีอิทธิพลต่อความประพฤติหรือพฤติกรรมของเด็กดังกล่าวแล้วจะมีผลกระทบกระเทือนไปถึงการเรียนด้วย เพราะเด็กมีแนวโน้มที่จะถูกชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียได้ง่าย เด็กจะ

มองเห็นคุณค่าของการเรียนด้อยลงไปโอกาสที่จะเป็นเด็กเกเรหรืออันธพาลมีมากกว่า ดังนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรตระหนักในเรื่องนี้ให้มาก ควรหาทางให้เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มณฑล สุทธรปรีดา (2500 : 22) ได้เสนอลักษณะของภาพที่ตั้งของบ้านเรือนที่ดีไว้ดังต่อไปนี้

1. มีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ
2. ดินควรเป็นดินเหนียวปนทราย จะทำให้ไม่มีน้ำขังแฉะแฉะ
3. ไม่เป็นที่ลุ่มมีน้ำขัง
4. มีการระบายอากาศดี
5. ควรห่างไกลจากชุมชนแออัด เช่น โรงงานอุตสาหกรรม หรือตลาด
6. เป็นที่ที่มีการคมนาคมสะดวก
7. ควรเป็นบริเวณที่ปราศจากกลิ่นและเสียงรบกวนต่าง ๆ
8. ควรจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น ไม่อยู่ใกล้โรงยาพิษ ป่อนการพนัน

สถานที่เรีงรรมย์ บาร์ ไนท์คลับ เป็นต้น

นอกจากนี้สภาพของที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัยแล้ว สิ่งที่ยังต้องคำนึงถึงอีกอย่างหนึ่งก็คือการย้ายที่อยู่ การย้ายที่อยู่บ่อย ๆ จะมีผลกระทบกระเทือนต่อการปรับตัวของเด็กด้วย เพราะการย้ายที่อยู่บ่อยทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง เด็กจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ความเป็นอยู่และความปลอดภัยทางสังคมของเด็กจะขาดชะงักเป็นตอน ๆ เช่น เด็กที่เกิดในที่แห่งหนึ่งได้ปรับตัวจนมีความเคยชินต่อสภาพนั้น ๆ แล้ว ถ้าต้องมีการย้ายที่อยู่อีกทำให้เด็กต้องปรับตัวใหม่อยู่เรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้พัฒนาการทางสังคมของเด็กไม่เจริญเท่าที่ควร ซึ่งผิดจากธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กต้องการเพื่อน ต้องการความสนุกสนาน ต้องการคนที่เข้าใจและรู้ใจ ต้องการคนที่จะทำให้คำปรึกษาหารือได้ทุกข้อ ถ้าในครอบครัวไม่สามารถจะทำให้สิ่งเหล่านี้แก่เด็กได้เพื่อนจึงมีความจำเป็นมากที่สุด การที่เด็กขาดเพื่อนที่แท้จริงเพราะต้องย้ายไปเรื่อย ๆ จะทำให้ชีวิตไม่สมบูรณ์ เสมือนขาดบางสิ่งบางอย่างไป ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กด้วย เด็กอาจจะหาทางออกอย่างอื่นเพื่อชดเชยในสิ่งที่ต้องการ หรืออาจจะแสดงพฤติกรรมอันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม

ออกมาก็ได้ ครอบครัวจึงควรจะตระหนักในเรื่องนี้ให้มาก โดยเฉพาะครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูก ๆ

4. ด้านความคาดหวังของบิดามารดา ความคาดหวังของบิดามารดา หมายถึง ความคิด หรือความต้องการของบิดามารดาที่ส่วนมากต้องการให้ลูกกระทำสิ่งที่ดีงามสิ่งที่ตนปรารถนา สิ่งซึ่งตนไม่เคยมีโอกาสมาก่อน เช่น หวังจะให้ลูกโตขึ้นเป็นแพทย์ เป็นทนายความ หรือมีอาชีพ มีการศึกษาที่ดี ๆ ที่บิดามารดาไม่มีโอกาสเช่นนั้นและก็พยายามเคี่ยวเข็ญให้ได้อย่างที่ตนหวังไว้ บางครั้งเด็กอาจจะไม่สนใจ หรือความสามารถที่ตรงกันข้ามที่พ่อแม่ตั้งใจจะให้ลูกเป็น และถ้าบิดามารดาบังคับเด็กมากเกินไปก็เท่ากับเป็นการทำลายความสำเร็จในอนาคตของเด็กลงโดยสิ้นเชิง ผลที่บิดามารดาจะได้รับจากการใช้สิทธิ์ของความเป็นบิดามารดาตัดสินโชคชะตาของเด็กก็คือ ความขมขื่น และความไม่พอใจ

จากการที่เชียร์ สัมภาษณ์มารดาเกี่ยวกับเรื่องนี้ พบว่า พ่อแม่บางคนหวังที่จะให้ลูก ๆ ปฏิบัติตามที่ตนต้องการ เมื่อเขาบอกให้เงยบ หรือหยิบของหรือเรื่องอื่น ๆ นั้น มารดาถึง 56% ต้องการให้ปฏิบัติตาม แต่เน้นเฉพาะบางเรื่อง อาจจะตำหนิหรือลงโทษอย่างอื่นถ้าไม่ปฏิบัติตาม เชียร์สรุปว่า พ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับกลางและระดับสูง มักจะใช้การคาดหวังเอาเปรียบเด็กมากกว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับต่ำ นอกจากนี้การคาดหวังของบิดามารดาต่อเด็ก ถ้าสูงเกินกว่าระดับความสามารถของเด็กแล้ว ก็จะมีผลให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพจิตในเด็กตามมา ซึ่งสอดคล้องกับสุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2528) ผลงานวิจัยของ สมทรง สุวรรณเลิศ และคนอื่น ๆ (2512) จะนั้นจะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านมีผลต่อการปรับตัวของเด็ก ผู้วิจัยจึงได้นำสภาพแวดล้อมทางบ้านมาเป็นตัวแปรตัวหนึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนวัยรุ่นที่มีภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคมต่างกันจะมีความสามารถในการปรับตัวต่างกัน

2. การอบรมเลี้ยงดู ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้าน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
3. ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 534 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 11 โรงเรียน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทน (Representative) ของประชากร โดยมีวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. สุ่มโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 โรงเรียน
2. สุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยได้กลุ่มตัวอย่างมาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 534 คน ดังแสดงไว้ใน

ตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงเรียนและเพศ

โรงเรียน	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
วชิรธรรมสาธิต	20	30	50
มัธยมวัดมกุฎกษัตริย์	43	-	43
สามเสนวิทยาลัย	18	31	49
ราชวินิตมัธยม	27	25	52
วัดสังเวช	12	38	50
ชินรสุวิทยาลัย	23	25	48
ศึกษานารี	-	51	51
ไตรมิตรวิทยาลัย	49	-	49
สายปัญญา	-	48	48
จันทร์หุ่นบำเพ็ญ	20	26	46
ดอนเมือง	27	21	48
รวม	238	296	534 คน
ร้อยละ	44.6	55.4	100

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน
2. แบบสำรวจการปรับตัว
3. แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง
4. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้าน
5. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง

รายละเอียด และลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แสดงไว้ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมของนักเรียนและสถานภาพทางสังคมของครอบครัวของนักเรียน มีข้อความทั้งหมด 11 ข้อ ทางด้านชีวสังคมประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับอายุ เพศ ชั้นเรียน ลำดับการเกิด ฯลฯ ส่วนสถานภาพทางสังคมของครอบครัวประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน จำนวนคนในครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา

2. แบบสำรวจการปรับตัว ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากแบบสำรวจการปรับตัว (Personal Adjustment Inventory) ของ เฮสตัน (Heston. 1949) และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านการปรับตัว (The California Test of Personality : Intermediate Form) ของ ทอร์ฟ (Thorpe. 1955)

ลักษณะของแบบสำรวจการปรับตัว แบบสำรวจการปรับตัวมีลักษณะเป็นข้อคำถามบอกเล่า ประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ จำนวน 34 ข้อ มีเนื้อหาที่ถามเกี่ยวกับความสามารถ และความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนในการที่จะปรับและเปลี่ยนแปลง การกระทำ การปฏิบัติของนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 องค์ประกอบดังนี้คือ

2.1 การปรับตัวเอง (Personal Adjustment) จำนวน 17 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามที่ถามเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง เชื่อมมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าของตัวเอง เป็นอิสระจากผู้อื่น และเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม บุคคลที่สามารถปรับตัวเองได้ดีจะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังกล่าว

2.2 การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) จำนวน 17 ข้อ

ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามที่ถามเกี่ยวกับความมั่นคงทางอารมณ์ การเข้ากับผู้อื่นได้ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม บุคคลที่สามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีจะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะเหล่านี้

ลักษณะของข้อความในแบบสำรวจชุดนี้ ประกอบด้วยข้อความทางบวก (Positive)

จำนวน 14 ข้อ และข้อความทางลบ (Negative) จำนวน 20 ข้อ

การตอบแบบสำรวจ ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสำรวจ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนระดับไหนมากที่สุด เพียงระดับเดียว โดยที่ข้อความแต่ละข้อมีคำตอบให้นักเรียนเลือก ซึ่งได้จัดอันดับไว้ 4 ระดับ แบบมาตราส่วนประเมินค่า

การตรวจให้คะแนน เนื่องจากแบบสำรวจนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า และประกอบไปด้วยข้อความทางบวกและทางลบ ฉะนั้นการตรวจให้คะแนนจึงเป็น 2 แนว ดังนี้

ข้อความทางบวก

ถ้าตอบในช่องจริง	ให้ 4 คะแนน
ถ้าตอบในช่องค่อนข้างจริง	ให้ 3 คะแนน
ถ้าตอบในช่องค่อนข้างไม่จริง	ให้ 2 คะแนน
ถ้าตอบในช่องไม่จริง	ให้ 1 คะแนน

ข้อความทางลบ

ถ้าตอบในช่องจริง	ให้ 1 คะแนน
ถ้าตอบในช่องค่อนข้างจริง	ให้ 2 คะแนน
ถ้าตอบในช่องค่อนข้างไม่จริง	ให้ 3 คะแนน
ถ้าตอบในช่องไม่จริง	ให้ 4 คะแนน

การให้คะแนนแบบดังกล่าว คนใดได้คะแนนรวมมาก แสดงว่า คนนั้นมีการปรับตัวได้ดี
ถ้าคนใดได้คะแนนรวมน้อย ก็แสดงว่า มีการปรับตัวไม่ดี

คุณภาพของแบบสำรวจ แบบสำรวจชุดนี้ครั้งแรกผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 44 ข้อ และผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางกะปิ จำนวน 50 คน และได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสำรวจเพื่อหาคุณภาพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ค่าอำนาจจำแนก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อความที่เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิคกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ 25 % คำนวณหาค่าสถิติที เพื่อใช้ค่าสถิติที่เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกข้อความที่มีอำนาจจำแนกกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำออกจากกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ข้อความที่จะสามารถใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 34 ข้อ (ค่าที่สูงที่สุดคือ 5.41 ค่าที่ต่ำที่สุดคือ 1.96) โดยที่ข้อความที่คัดเลือกไว้นั้นครอบคลุมลักษณะที่ต้องการวัด

ความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้หาความเชื่อมั่นของแบบสำรวจที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 34 ข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นชนิดความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ที่จับกับเท่ากับ .81 ซึ่งมีค่าสูงมาก

3. แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแนวทางของแบบสอบถามการบรรยายเกี่ยวกับตัวเอง (Self Description Questionnaire) ของ มาร์ช และคนอื่น ๆ (Marsh and others. 1983) และแบบวัดอัตตมโนทัศน์ ของ ไพจิตร พักเจริญผล (2523)

3.1 ลักษณะของแบบสำรวจ แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นการสำรวจตนเองโดยใช้ความหมายทางภาษา (Semantic Differential Scale) คือ คำคุณศัพท์มาใช้บรรยาย คุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง โดยใช้คำคุณศัพท์ตรงข้ามเป็นขั้วของการวัด (Bipolar Scale) คือ ใช้คำคุณศัพท์ที่สามารถมีความหมายทั้งในทางที่ดีและในทางไม่ดีต่อสิ่งที่ศึกษาคือ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง คำคุณศัพท์ต่าง ๆ ในแต่ละข้อนั้นประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ โดยแบ่งคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้คือ

3.1.1 ด้านรูปร่างลักษณะและบุคลิกภาพ

3.1.2 ด้านอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม

3.1.3 ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3.1.4 ด้านความสามารถทางการศึกษา

การตอบแบบสำรวจ ให้นักเรียนพิจารณาคุณลักษณะที่หาไว้ แล้วดูว่าตัวนักเรียนนั้นมีคุณลักษณะดังกล่าวเช่นไร ตามตัวเลือก (ค่าคุณศัพท์) ที่หาไว้แต่ละข้อ โดยค่าคุณศัพท์ในแต่ละข้อนั้นประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ให้นักเรียนเลือกตอบเพียงระดับเดียว ในแต่ละข้อ ซึ่งตรงกับสภาพความเป็นจริงของตัวนักเรียน

การตรวจให้คะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ดังนี้

ถ้าเลือกระดับ ค่าคุณศัพท์ที่มีความหมายในทางที่ดีต่อสิ่งที่ศึกษา	5 คะแนน
ถ้าเลือกระดับ ค่าคุณศัพท์ที่มีความหมายค่อนข้างดีต่อสิ่งที่ศึกษา	4 คะแนน
ถ้าเลือกระดับ ค่าคุณศัพท์ที่มีความหมายในทางไม่แน่ใจต่อสิ่งที่ศึกษา	3 คะแนน
ถ้าเลือกระดับ ค่าคุณศัพท์ที่มีความหมายค่อนข้างไม่ดีต่อสิ่งที่ศึกษา	2 คะแนน
ถ้าเลือกระดับ ค่าคุณศัพท์ที่มีความหมายในทางที่ไม่ดีต่อสิ่งที่ศึกษา	1 คะแนน

การให้คะแนนแบบสำรวจดังกล่าว คนใดได้คะแนนรวมมาก แสดงว่าคนนั้นมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ถ้าคนใดได้คะแนนรวมน้อย แสดงว่าคนนั้นมีความรู้สึกนึกคิดที่ไม่ดีเกี่ยวกับตนเอง

3.2 คุณภาพของแบบสำรวจ แบบสำรวจชุดนี้ ครั้งแรกผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีจำนวนทั้งหมด 28 ข้อ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางกะปิ จำนวน 50 คน

ค่าอำนาจจำแนก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของคุณศัพท์เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิคกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ 25 % คำนวณหาค่าสถิติที เพื่อใช้ค่าสถิติทีเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกคุณศัพท์ที่มีอำนาจจำแนกกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำออกจากกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้คุณศัพท์ที่สามารถใช้ได้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 24 ข้อ (ค่าที่สูงที่สุดคือ 5.97 ค่าที่ต่ำสุดคือ 1.87) โดยคุณศัพท์ที่คัดเลือกไว้นั้นครอบคลุมลักษณะที่ต้องการวัด

ความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้หาความเชื่อมั่นของแบบสำรวจ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นชนิดความคงที่ภายในทั้งฉบับเท่ากับ .88

4. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้าน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน ของ อรพินทร์ ชูชม (2523) ให้เหมาะสมกับสภาพของประชากร และลักษณะปัญหาที่กำลังศึกษาวิจัย

4.1 ลักษณะของแบบสอบถาม แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน มีลักษณะเป็นข้อความบอกเล่า ประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ จำนวน 22 ข้อ มีเนื้อหาที่ถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และสภาพที่อยู่อาศัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้คือ

4.1.1 ด้านสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างบิดามารดากับตัวนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และสภาพความพึงพอใจในครอบครัว มีจำนวน 11 ข้อ

4.1.2 ด้านสภาพที่อยู่อาศัย ซึ่งได้แก่ สภาพของบ้าน ที่ตั้งของบ้านและสิ่งแวดล้อมบริเวณ มีทั้งหมด 11 ข้อ

ลักษณะของข้อความในแบบสำรวจชุดนี้ ประกอบด้วยข้อความทางบวก (Positive) จำนวน 10 ข้อ และข้อความทางลบ (Negative) จำนวน 12 ข้อ

การตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถาม แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนิสิตในระดับไหนมากที่สุด เพียงระดับเดียว โดยที่ข้อความแต่ละข้อมีคำตอบให้นักเรียนเลือก ซึ่งได้จัดอันดับไว้ 4 ระดับ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

การตรวจให้คะแนน เนื่องจากแบบสำรวจนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า และประกอบไปด้วยข้อความทางบวกและทางลบ ฉะนั้นการตรวจให้คะแนนจึงเป็น 2 ระบบ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	
ถ้าตอบในช่อง	จริง	ให้	4 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ค่อนข้างจริง	ให้	3 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ค่อนข้างไม่จริง	ให้	2 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ไม่จริง	ให้	1 คะแนน

ข้อความหลงลบ

ถ้าตอบในช่อง	จริง	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ค่อนข้างจริง	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ค่อนข้างไม่จริง	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ไม่จริง	ให้	4	คะแนน

การให้คะแนนแบบดังกล่าว คนใดได้คะแนนรวมมาก แสดงว่าคนนั้นมีสภาพแวดล้อมทางบ้านดี ถ้าคนใดได้คะแนนรวมน้อย แสดงว่า คนนั้นมีสภาพแวดล้อมทางบ้านไม่ดี

4.2 คุณภาพของแบบสอบถาม แบบสอบถามชุดนี้ ครั้งแรกผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีจำนวนทั้งหมด 58 ข้อ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางกะปิ จำนวน 50 คน และได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เนื้อหาคุณภาพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ค่าอำนาจจำแนก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อความ เป็นรายข้อโดยใช้เทคนิคกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ 25 % คำนวณหาค่าสถิติที่ เพื่อใช้ค่าที่เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อความที่มีอำนาจจำแนกกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำออกจากกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ข้อความที่สามารถใช้ได้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 22 ข้อ (ค่าที่สูงที่สุดคือ 5.81 ค่าที่ต่ำที่สุดคือ 1.99) โดยข้อความที่คัดเลือกรวมนั้นครอบคลุมลักษณะที่ต้องการวัด

ค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นชนิดความคงที่ภายในของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนมีค่าเท่ากับ .82

5. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร ของดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2528) เป็นแนวทาง โดยเปลี่ยนลักษณะข้อความเดิม จากถามผู้ปกครอง มาถามตัวนักเรียนเองว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองในลักษณะไหน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง นั้นมี 3 วิธี คือ (1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (2) การอบรมเลี้ยงดูแบบทำให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ (3) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

5.1 ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นข้อความบอกเล่า ประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ โดยมีลักษณะเนื้อหาที่ถามแตกต่างกันดังต่อไปนี้

5.1.1 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุญ แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้ของบุตรที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตรในตนเองที่รัก ยอมรับ ให้ความสนธิสนมเป็นกันเองกับบุตร และให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมแบบต่าง ๆ ของตนในชีวิตประจำวัน แบบสอบถามนี้มี จำนวน 12 ข้อ

5.1.2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้ของบุตรถึงการปฏิบัติของบิดามารดาที่มีต่อตนเองอย่างเหมาะสมกับเหตุผล หมายความว่า การลงโทษตามสมควรกับความผิดของบุตร โดยบุตรรับรู้ว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบสอบถามนี้มีจำนวน 12 ข้อ

5.1.3 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้ของบุตรในเรื่องการออกคำสั่งของบิดามารดาให้บุตรทำตาม การตรวจตราชีวิตความเป็นอยู่และคำสั่งของบิดามารดา แบบสอบถามนี้มีจำนวน 8 ข้อ

ลักษณะของข้อความในแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง ประกอบด้วยข้อความทางบวก จำนวน 15 ข้อ และข้อความทางลบ จำนวน 17 ข้อ

การตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถาม แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับการปฏิบัติของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียนมากน้อยเพียงใดหรือไม่จริงเลย ซึ่งคำตอบที่ให้ไว้มี 4 ระดับ แบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยนักเรียนเลือกตอบเพียงระดับเดียวในแต่ละข้อ

การตรวจให้คะแนน เนื่องจากแบบสอบถามนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า และประกอบไปด้วยข้อความทางบวกและทางลบ ฉะนั้นการตรวจให้คะแนนจึงเป็น 2 ระบบ ดังนี้

ข้อความทางบวก

ถ้าตอบในช่อง	จริง	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ค่อนข้างไม่จริง	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ไม่จริง	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบ

ถ้าตอบในช่อง	จริง	ไว้	1	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ค่อนข้างจริง	ไว้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ค่อนข้างไม่จริง	ไว้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	ไม่จริง	ไว้	4	คะแนน

การให้คะแนนแบบดังกล่าว คนใดได้คะแนนรวมในแบบสอบถามการอบรมเสี่ยงดูตามการรับรู้ของตนเองในแต่ละวิธีมาก แสดงว่าคนนั้นได้รับการอบรมเสี่ยงดูแบบนั้นมาก ถ้าคนใดได้คะแนนรวมในแบบสอบถามการอบรมเสี่ยงดูตามการรับรู้ของตนเองในแต่ละวิธีน้อย แสดงว่าคนนั้นได้รับการอบรมเสี่ยงดูแบบนั้นน้อย

5.2 คุณภาพของแบบสอบถาม แบบสอบถามชุดนี้ ครั้งแรกผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีจำนวนทั้งหมด 50 ข้อ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางกะปิ จำนวน 50 คน และได้ทำการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ค่าอำนาจจำแนก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อความเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิคกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ 25 % คำนวณหาค่าสถิติที เพื่อใช้ค่าที่เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อความที่มีอำนาจจำแนกกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำออกจากกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ข้อความที่สามารถใช้ได้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 32 ข้อ (ค่าที่สูงที่สุดคือ 5.01 ค่าที่ต่ำที่สุดคือ 1.97) โดยข้อความที่คัดเลือกไว้ั้นครอบคลุมลักษณะที่ต้องการวัด

ค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อิแอลฟา ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นชนิดความคงที่ภายในของแบบสอบถามการอบรมเสี่ยงดูแบบรักสันนิษฐาน แบบสอบถามการอบรมเสี่ยงดู แบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ และแบบสอบถาม การอบรมเสี่ยงดูแบบควบคุม มีค่าเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2532 ซึ่งข้อมูลบางส่วนนั้นคณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมด้วยตนเอง แต่บางส่วนนั้นทางโรงเรียนได้อำนวยความสะดวกช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบภายในวันและเวลาที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บได้ และตรวจลงรหัสแล้วจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ประจำปีการศึกษา 2532 จำนวน 534 คน ไปบันทึกลงในแผ่นดิสเก็ตต์ (Diskette) เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS^X) และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียน ที่มีภูมิลำเนาต่างกันโดยใช้สถิติทีทดสอบ (t-test) ในกรณีที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเปรียบเทียบกัน 2 กลุ่ม

ในการเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One - way Analysis of Variance)

2. การหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน การอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง และการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ทั้งกลุ่มรวม และเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มที่จำแนกตามภูมิลำเนา

3. การหากลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญ (ประสิทธิภาพสูง) ในการพยากรณ์ การปรับตัวของนักเรียน โดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มและลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อดูว่าเมื่อใช้เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีนัยสำคัญแล้ว จะสามารถอธิบายความแปรปรวน (หรือพยากรณ์) การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละเท่าไร โดยที่ตัวพยากรณ์ตัวแรกที่เข้าสู่สมการถดถอยจะต้องเป็นตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์สูงสุด ส่วนตัวพยากรณ์ตัวใดที่จะเข้าสู่สมการถดถอยต่อไป ตัดสินได้จากค่าสหสัมพันธ์บางส่วน (Partial Correlation) ของตัวพยากรณ์ที่เหลือ ขณะที่ตัวพยากรณ์แต่ละตัวเข้าไปในสมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) จะเพิ่มขึ้น จนกระทั่งค่าที่เพิ่มขึ้นนี้เพิ่มอย่างไม่มีนัยสำคัญ จึงสิ้นสุดการพยากรณ์

ในการสร้างสมการพยากรณ์การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน โดยนำเอาค่าต่าง ๆ ได้แก่ ค่าคงที่ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของกลุ่มตัวพยากรณ์ โดยพิจารณาจากผลการทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เปลี่ยนไปจากการเพิ่มตัวพยากรณ์ทีละตัว (R^2 change) เข้าไปในสมการถดถอยจนกระทั่งค่า F ที่ใช้ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ดังกล่าว ในขั้นนั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวพยากรณ์สุดท้ายในขั้นนั้น จะนำมาใช้เป็นตัวพยากรณ์ไม่ได้ ถึงแม้ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่ถูกทดสอบด้วยค่าสถิติส่วนรวมเอฟ (Overall F-test) จะมีนัยสำคัญก็ตาม ดังนั้นกลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญจึงเป็นกลุ่มพยากรณ์ที่อยู่ในขั้นก่อนขั้นนี้ และการค้นหากลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญก็จะสิ้นสุดลง นำมาสร้างสมการพยากรณ์การปรับตัวในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y = a + b_1 x_1 + b_2 x_2 + b_3 x_3 + \dots + b_k x_k$$

เมื่อ y แทน คะแนนการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้จากการพยากรณ์
ด้วยตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

a แทน ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์

$b_1, b_2, \dots, b_k$ แทน สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์แต่ละตัว ในรูปคะแนนดิบ

$x_1, x_2, \dots, x_k$ แทน คะแนนดิบของตัวพยากรณ์แต่ละตัว

และสมการพยากรณ์การปรับตัวในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z = \%_1 Z_1 + \%_2 Z_2 + \%_3 Z_3 + \dots + \%_k Z_k$$

เมื่อ Z แทน คะแนนการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้จากการพยากรณ์
ด้วยตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$\%_1, \%_2, \dots, \%_k$ แทน สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์แต่ละตัวในรูปคะแนน
มาตรฐาน

$Z_1, Z_2, \dots, Z_k$ แทน คะแนนมาตรฐานของตัวพยากรณ์แต่ละตัว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ต่อไปนี้

1. นักเรียนวัยรุ่นที่มีภูมิหลังของครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมต่างกัน จะมีความสามารถในการปรับตัวต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ปรากฏว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจ (รายได้) ที่แตกต่างกัน มีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความสามารถในการปรับตัวของ นักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1.347	.673	5.409**
ภายในกลุ่ม	531	66.093	.125	
รวม	533	67.439		

** $P < .01$

เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe พบว่าครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะเศรษฐกิจจะระดับสูง (รายได้ของคนในครอบครัวมากกว่า 7,001 บาท/เดือน ขึ้นไป)

จะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่าครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับต่ำ (ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน กล่าวคือนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับสูงมีคะแนนเฉลี่ยในการปรับตัว 3.01 และนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับต่ำมีคะแนนเฉลี่ยในการปรับตัว 2.86 แต่ไม่พบความแตกต่างในการปรับตัวระหว่างนักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับสูง และนักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง ในทำนองเดียวกันนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับต่ำ มีความสามารถในการปรับตัวไม่แตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง (ตาราง 2 ในภาคผนวก ก)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่อยู่อาศัย ปรากฏว่านักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกภายในครอบครัวที่แตกต่างกันมีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน ดังผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ของความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามสภาพที่อยู่อาศัย

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	1.041	.347	2.771*
ภายในกลุ่ม	530	66.398	.125	
รวม	533	67.439		

* $P < .05$

โดยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดาญาติพี่น้อง มีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาโดยเฉพาะ

ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างในเรื่องความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ลำดับการเกิด สภาพครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดาและอาชีพของมารดาที่แตกต่างกัน ไม่พบว่ามีความสามารถในการปรับตัวที่แตกต่างกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการแจกแจงความถี่ เมื่อจำแนกตามภูมิหลังของครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมของนักเรียนวัยรุ่นได้นำเสนอในตาราง 1 ภาคผนวก ก

2. การอบรมเลี้ยงดู ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้าน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

ผลการทดสอบสมมติฐานในข้อนี้ ได้เสนอผลในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการปรับตัวและตัวแปรต่าง ๆ ของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 534 คน

ตัวแปร	การอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ			ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง	สภาพแวดล้อมทางบ้าน	การปรับตัว
	รักสนับสนุน	ใช้เหตุผล	การควบคุม			
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน	1					
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	.693**	1				
การอบรมเลี้ยงดูแบบการควบคุม	.335	.253	1			
ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง	.337	.304	.181	1		
สภาพแวดล้อมทางบ้าน	.637	.594	.216	.377	1	
การปรับตัว	.421	.390	.120	.650	.509	1

** $P < .01$

จากตาราง 4 พบว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกค่อนข้างสูงกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = .421 และ .390 ตามลำดับ) ในทางตรงกันข้ามความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และสภาพแวดล้อมทางบ้าน ต่างก็มีความสัมพันธ์ในทางบวกสูงกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้ที่ละคู่ ต่างก็พบว่ามี ความสัมพันธ์ในทางบวกทุกคู่ กล่าวคือการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ ต่างก็มีความสัมพันธ์ใน ทางบวกกับความรู้สึกรู้สึกดีเกี่ยวกับตนเองและสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนวัยรุ่น

3. ความรู้สึกรู้สึกดีเกี่ยวกับตนเอง เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัว ของนักเรียนวัยรุ่น

ผลการทดสอบสมมติฐานในข้อ 3 ปรากฏผลในตาราง 5

ตาราง 5 ลำดับความสำคัญของตัวพยากรณ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เบอริ์เซนต์ (%) การพยากรณ์ ที่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

ลำดับความสำคัญ	ตัวพยากรณ์	ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณ	% การพยากรณ์
1	ความรู้สึกรู้สึกดี เกี่ยวกับตนเอง	.650	42.29
2	สภาพแวดล้อม ทางบ้าน	.709	50.37

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ชนิดเป็น ขั้น (Stepwisd) โดยมีตัวพยากรณ์ 5 ตัว ดังนี้ คือการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาตามการรับรู้ ของนักเรียนวัยรุ่นแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ และแบบควบคุม ความรู้สึกรู้สึกดี เกี่ยวกับตนเอง และสภาพแวดล้อมทางบ้าน พบว่าความรู้สึกรู้สึกดีเกี่ยวกับตนเองเป็นองค์ประกอบที่มี อิทธิพลสำคัญเป็นอันดับ 1 ในการพยากรณ์ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ได้สูงถึง 42.29% และเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์สภาพแวดล้อมทางบ้านที่มีความสำคัญอันดับรองลงมาเข้าไป จะ สามารถรวมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ 50.37% ส่วนตัวพยากรณ์ที่เหลือตัวอื่น ๆ ไม่สามารถเพิ่มอำนาจการพยากรณ์ความแปรปรวนของการปรับตัวของ นักเรียนวัยรุ่นในระดับที่ยอมรับได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามภูมิหลังของครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้านกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นตลอดจน ศึกษาว่าองค์ประกอบใดที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นด้วย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2532 โรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 11 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งหมด 534 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน
2. แบบสำรวจการปรับตัว
3. แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง
4. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางบ้าน
5. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นที่จำแนกตามภูมิภาคหลังและลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One - way Analysis of Variance)
2. การหาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ทั้งกลุ่มรวมและเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่ม
3. ในการหากลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญ (ประสิทธิภาพสูง) ในการพยากรณ์ค่าองค์ประกอบใดก็มีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มและลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามภูมิภาคหลังของครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน ปรากฏผลดังนี้คือ
  - 1.1 นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจ (รายได้) แตกต่างกันมีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับสูง จะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับต่ำ แต่ไม่พบความแตกต่างในการปรับตัวระหว่างนักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับสูงกับนักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับปานกลาง ในทำนองเดียวกันนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับต่ำมีความสามารถในการปรับตัวไม่แตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง

1.2 นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกภายในครอบครัวแตกต่างกัน มีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ร่วมกับบิดามารดา ญาติพี่น้อง มีความสามารถในการปรับตัวได้ดีกว่า นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาโดยเฉพาะ

1.3 ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดาที่แตกต่างกัน ไม่พบว่ามีความสามารถในการปรับตัวที่แตกต่างกัน

2. การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้านกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า

2.1 การอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = .421 และ .390 ตามลำดับ)

2.2 ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และสภาพแวดล้อมทางบ้านต่างมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

3. ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสำคัญเป็นอันดับ 1 ในการพยากรณ์ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้สูงถึง 42.29% และเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ สภาพแวดล้อมทางบ้านที่มีความสำคัญอันดับรองลงมา เข้าไป สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ถึง 50.37% ส่วนตัวพยากรณ์ที่เหลือไม่สามารถเพิ่มอำนาจการพยากรณ์ ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นในระดับที่ยอมรับได้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องนี้ ได้รวบรวมข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการอภิปราย ดังนี้

1. เปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามภูมิหลังและลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจ (รายได้) ต่างกันมีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ เรดริค และคนอื่น ๆ (Redlich and others. 1978 : 229 - 230) และสปริงเกอร์ (Springer. 1958 : 321 - 328) ที่พบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์และการปรับตัวของเด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฐานะทางเศรษฐกิจ เด็กที่มาจากบ้านที่ยากจน มีฐานะเศรษฐกิจต่ำและสังคมต่ำ จะเป็นคนที่ปรับตัวไม่ดี และมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีปริมาณมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะเศรษฐกิจระดับสูงและปานกลาง ซึ่งใกล้ชิดเคียงกับที่ อัมพร โอตระกูล (2521 : 144 - 155) พบเช่นกันว่า ผู้ที่มีปัญหาการปรับตัวมักมาจากครอบครัวฐานะเศรษฐกิจต่ำเสียเป็นส่วนใหญ่

1.2 นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกภายในครอบครัวต่างกันมีความสามารถในการปรับตัวที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ร่วมกับบิดามารดา ญาติพี่น้อง มีความสามารถในการปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนวัยรุ่นที่อยู่กับบิดามารดาโดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ แลนดิส (Landis. 1955) ที่พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวขนาดเล็กมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่

1.3 ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดาและอาชีพของมารดาที่แตกต่างกัน ไม่พบว่ามีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน ซึ่งแย้งกับสมมติฐานที่ 1 และจากการศึกษาของแคกการ์ (Kakkar. 1968) ที่พบว่า เด็กหญิงมีการปรับตัวและการยอมรับตนเองดีกว่าเด็กชาย ซึ่งสอดคล้องกับ สมคิด บุญเรือง (2516 : 41 - 42) พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ แอดเลอร์ (Adler) ยังพบว่าลูกคนแรกปรับตัวได้ดีกว่าลูกคนอื่น ๆ ลำดับการเกิดของเด็กในครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวของเขาเมื่อโตขึ้น

2. การหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมทางบ้านกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า

2.1 การอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น แบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งตรงกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กอย่างมาก การอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความอบอุ่น พ่อแม่มีความเข้าใจรักสนับสนุน ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์จะทำให้เด็กมีการปรับตัวได้ดี มีปัญหาน้อยกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ถูกทอดทิ้ง แลนด์ซิส (Landis, 1955) พบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย จะปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากพ่อแม่ที่ปกครองดูแลแบบเข้มงวด และมีอำนาจเหนือบุตร เด็กที่ได้รับการปกครองแบบนี้จะมีความวิตกกังวล มีความเคร่งเครียดทางจิตใจ เพราะต้องคอยหวาดระแวงว่าจะทำตามไม่ได้ จึงเป็นลักษณะที่ก่อให้เกิดการปรับตัวไม่ได้

2.2 ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและสภาพแวดล้อมทางบ้านต่างมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ดังเช่น คูเปอร์สมิธ (Coopersmiths, 1959) ก็มีความเห็นว่า ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของแต่ละบุคคล ถ้าบุคคลรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้อง เหมาะสมก็ย่อมจะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดีและในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลใดไม่สามารถเข้าใจตนเองก็ย่อมเกิดความรู้สึกไม่สอดคล้องภายในและปรับตัวไม่ได้ในที่สุด

3. ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสำคัญเป็นอันดับ 1 ในการพยากรณ์ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 และงานวิจัยของ วิลเลียม และ โคล (William and Cole, 1969) ที่ได้วิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกมีแนวโน้มที่จะไม่กลายเป็นเด็กเกเร และมีความสามารถในการปรับตัวดีและไม่ประสบกับปัญหายุ่งยากในอนาคต คนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนในด้านดีก็จะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนในด้านไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทอมป์สัน (Thompson, 1974) พบว่า นักเรียนวัยรุ่นชายและหญิงที่มีการปรับตัวดีจะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกมากกว่านักเรียนที่มีการปรับตัวไม่ดี ซึ่งไพจิตร พักเจริญผล ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันในทางตรงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สำหรับสภาพแวดล้อม

ทางบ้านก็เช่นกัน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัว ตั้งงานวิจัยของ สุภา มาลากุล (2518) ได้กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ภายในบ้าน ครอบครัวครบถ้วน อบอุ่น รักใคร่ สนใจ ยอมรับเด็ก จะทำให้เด็กมีการปรับตัวดี ปราศจากปัญหาทางด้านสุขภาพจิต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เกิดแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งอาจจะใช้เป็นแนวทางในการทำให้ ข้อเสนอแนะต่อบิดามารดา ครูและอาจารย์ในโรงเรียน ตลอดจนผู้ที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างต่อไป ดังนี้

1. สำหรับผู้เป็นบิดามารดาและครูอาจารย์

1.1 บิดามารดาและผู้ปกครองควรรักษาความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกในการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาแก่เด็กเมื่อมีปัญหาทำให้เด็กมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี ทั้งหมดนี้จะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการปรับตัวได้ดี และจะช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นให้ลดน้อยลงได้

1.2 สำหรับครู อาจารย์ ในโรงเรียน การให้ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และเป็นกันเองกับเด็กนักเรียนวัยรุ่น ควรใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการอบรมสั่งสอน ในการปกครองและแก้ปัญหาต่าง ๆ

2. สำหรับผู้ที่ทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรจะได้ศึกษาค้นคว้า เรื่องนี้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในเขตภูมิภาค และควรจะได้เพิ่มตัวแปรอื่น ๆ ที่คิดว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับการปรับตัว เข้ามามีส่วนในการพยากรณ์ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นด้วย

2.2 ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ของนักเรียนวัยรุ่นให้มากกว่านี้ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการปรับตัวของนักเรียน และสิ่งที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองมากที่สุด คือบ้าน โรงเรียน กลุ่มเพื่อนและสังคมที่เขาอาศัยอยู่ โดยเฉพาะบ้าน การให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ คำคำทักและชมเชยของพ่อแม่จะเป็นสิ่งกำหนดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของนักเรียนวัยรุ่นให้ถูกต้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การุณี สุทระชัย. ลำดับการเกิดและบุคลิกลักษณะของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- แก้วตา คณะวรรณ. ความสัมพันธ์ของลำดับการเกิดกับบุคลิกลักษณะทางด้าน. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509. อัดสำเนา.
- โฉน มีริยะเกิด. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยรุ่นที่มาจาก
ครอบครัวชั้นกลางกับเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.
- ระปะนิย์ นาคทรพร. "บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมสมาคมผู้ปกครองและครู,"
จุลสารสะพานทอง. มีนาคม 2519.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคนอื่น ๆ. ปัจจัยทางจิตวิทยาในแง่ที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
เด็กของมารดาไทยรายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ดวงเดือน เลขานนท์ และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. "อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของเด็กวัยรุ่น,"
รายงานการวิจัย ฉบับที่ 18. กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า
เรื่องเด็ก, 2517.
- ทิพาวรรณ จันทระพิบูลย์. การศึกษาปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของ
โรงเรียนรัฐบาล จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2510. อัดสำเนา.
- นิภา นิธยายน. การปรับตัวและบุคลิกลักษณะจิตวิทยาเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ :
สารศึกษาการพิมพ์, 2520.
- ประคอง ประสิทธิ์พร. ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียน
การสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของนักเรียน. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519.
อัดสำเนา.

- ผจงวาด วายวานนท์. "บ้านกับโรงเรียน," ผู้จิกกับปัญหานักเรียนฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา คณะกรรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ บรรณาธิการ, 2508.
- ไพจิตร พักเจริญผล. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์การปรับตัวและสติปัญญาของนักเรียนมัธยมปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- มณฑา สุทธปรีดา. ครูและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2500. อัดสำเนา.
- มหาดไทย, กระทรวง. รายงานการวิเคราะห์ปัญหาเอกชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2504.
- รุจ วรังษี. "ปัญหาการหย่าร้างในครอบครัว," วารสารประชาศึกษา. ฉบับวันที่ 1 ธันวาคม 2515.
- ลาวัณย์ ส่งสกุล. การสำรวจสาเหตุที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไม่มีความสุข. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2500. อัดสำเนา.
- วาสนา ศรีมณี. "ลำดับที่ของบุตรในครอบครัวที่มีปัญหาทางจิตเวช," วารสารกรมการแพทย์และอนามัย. 4(2) : 371 - 389 ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2517.
- วิกรม กมลสุโกศล. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความวิตกกังวล และค่านิยมของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.
- วัชร ทรัพย์สี. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- สมคิด บุญเรือง. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ใน จ.ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.

- สมทรง สุวรรณเลิศ. "ปัญหาทางการเรียนในเด็ก," วารสารจิตวิทยาคลินิก. 3 : 7 - 9; ธันวาคม 2514.
- สมทรง สุวรรณเลิศ และคนอื่น ๆ. การศึกษาเด็กที่มีปัญหาการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ. รายงานการวิจัยศูนย์สุขวิทยาจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2512.
- สมาน กาเนิด. การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก, วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.
- สุชาติ โสภประยูร. โปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. "สุขภาพจิตของเด็กนักเรียน," การอบรมครูแนะแนวรุ่น 1. กรุงเทพฯ : กองแนะแนว กรมวิชาการ พระนคร, 2518.
- สุรีย์ หัษรีพทา. สาเหตุของเด็กวัยเรียนที่เป็นโรคจิต โรคประสาท ซึ่งรับไว้รักษาในโรงพยาบาลสร้าง พ.ศ. 2515. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. อัดสำเนา.
- สุลินี อินสว่าง. การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่น ในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กกลางกับเด็กวัยรุ่นในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.
- เสนอ อินทรสุขศรี. "บ้านสี่คนตี," เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 92 บทความประกอบหมวดการศึกษาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2511.
- โสภา ชูพิชัยกุล และคนอื่น ๆ. จิตวิทยาอบกตี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.
- อรพินทร์ ชูชม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน และแรงจูงใจในสัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- อัมพร โอตระกูล. "ศึกษาสุขภาพจิตผู้รับบริการศูนย์สุขวิทยา," วารสารจิตวิทยาคลินิก. 9 : 144 - 155 ; สิงหาคม 2521.

- Adler, Alfred. Child and Adolescent Psychology. cited by G.R. Medinnus and R.C. Johnson. New York : John Wiley and Sons Inc., 1974.
- _____. Social Interest. New York : Putman's Son's, 1939.
- Baumrind, D. "Effects of authoritative parental control on child behavior," Child Development. 37 : 887 - 907 ; 1966.
- Baumrind, D. and A.E. Black. "Socialization practices associated with dimensions of competence in pre-school boys and girls," Child Development. 38 : 291 - 327 ; 1967.
- Bécker, W.C. "Consequences of different kinds of parental discipline in Hoffman, M.L. and Hoffman, L.W. (eds.)," Review of Child Development Research. New York : Connecticut Printers, Inc., 1964.
- Bernard, Harold W. Mental Health for Classroom. New York : McGraw-Hill Book Company, 1960.
- Block and Blair. Education Phychology. New York:Macmiller Company, 1966.
- Bruno, Frank J. Adjustment and personal growth : seven pathways. New York : John Wiley and Sons, 1983.
- Clauson, John A. "Family, Socialization and Personality," Review of Child Development Research. Vol. 2 (Lois Wladis Hoffman and Martin Hoffman (editors) New York : Russell Stage Foundation, 1966.
- Coleman, James C. Abnormal Psychology and Modern Life. New York : Bombay, 1981.
- Combs, Arthur W. and Donald Snygg. Individual Behavior. New York : Harper and Brothers, 1959..
- Coppersmith, S. "A Method for Determining Types of Self - Esteem," Educational Psychology. 50 : 87 - 92 ; 1959.
- Dulany, Don E. and others. Contributions to Modern Psychology. New York : oxford University Press, 1963.
- Forer, Lucille K. Birth Order and Life Role. U.S.A. : Charles C. Thomas Publisher, 1969.
- Freudsen, Arden N. Educational Psycholgoy. New York : McGraw Hill Book Company, 1961.

- Freud. Issue in Adolescent Psychology. cited by Dorothy Rogers.
New York : Merdith Coporation, 1969.
- Freud, Anna. Psychoanalysis and Education. New York:Basic Book Inc.,1954.
- Hamed, Zahran A.S. "The Self Concept in the Psychological Guidance of Adolescents," The British Journal of Educational Psychology. 37 : 225 - 239 ; June 1967.
- Havighurst, Robert J. "Conditions Productive of Superior Children, Studies,"in Adolescent. New York:The Macmillan Company, 1963.
- Hower, J.T. "Parent Behavior and moral education in Cochrane, D.B. and Manley - Casimir, M. (eds)," Development of Moral _____reasoning. New York : Praeger, 1980.
- Hurlock, Elizabeth B. Child Developmrnt. 6th ed. New York : McGraw-Hill Book Company, 1978.
- Kakkar, S.B. "Adjustment and Self-Acceptance," The Psychological Abstract. 42 : 706 ; May, 1968
- Kaplan, Louis. Mental Health and Human Relation in Education. New York : Harper and Brothers, 1959.
- Landis, Paul H. "The Families that Produce Adjusted Adolescents," Clearing House. 29 : 537 - 540 ; May, 1955.
- _____. "The Ordering and Forbidding Technique and teen - Age Adjustment," School and Society. 106 - 106 ; October, 1954.
- Lazarus, R.S. Patterns of Adjustment and Human Effectivemnt. New York : McGraw - Hill book Company, 1969.
- Leahy, R.L. "Parental practices and the development of moral judgment and self-image disparity during adolescence," Developmental Psychology. 17(15) : 580 - 597 ; 1981.
- Lewis, C.C. "The effects of parental firm control : A reinterpretation of findings,"Psychological Bulletin. 547-563; 1981.
- Miller and Maruyama. "Ordinal Position and Peer Popularity," Journal of Personality and Social Psychology. 23 : 123 - 131; February, 1976.
- Mouly, george J. Psychology for Effective Teaching. 2nd ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1968.

- Oberteuffer, Delbert. School Mental Education. New York : Harper and Brothers, 1954.
- Radke, Marian J. The Relation of Parental Authority of Children Behavior and Attitudes. New York : University of Minnesota Press, 1964.
- Redlich, Fritz. "Trends in American Mental Health," American Journal of Psychiatry. 135 : 229 - 230 ; January, 1978.
- Ringness, Thomas A. Mental Health in the School. New York : Random House, 1968.
- Rogers, C.R. "The Organization of Personality," American Psychologists. 2 : 358 - 368 ; December, 1974.
- Sear, Maccoby and Levin, cited by Schooler, "Birth Order Effect : Not here, not new I," Psychological Bulletin. 78 : 171 ; September, 1972.
- Springer, N.N. "The Influence of General Social Status on the Emotional Stability of Children," Pedagog Sem. 4 : 321 - 328; May, 1958.
- Taylor, R.G. "Personality Traits and Discrepant Achievement : A Review," Journal of Counseling Psychology. 11 : 76 - 82 ; July, 1964.
- Thompson, Babara. "Self-Concepts Among Secondary School Pupils," Educational Research. 17 : 41 - 47 ; November, 1974.
- Thompson, Babara. "Self Concept Among Secondary School Pupils," Educational Research. 17 : 41 ; November 1974. quoting M. Rosenberg, Society and the Adolescent Self Image. (Princeton University Press, 1965.
- Thorpe, Louis Perter. Child Psychology and Development. New York : The Ronald Press Company, 1955.
- Tindall, R.H. Relationships among Measures of Adjustment Reading in the Psychology of Adjustment. McGraw - Hill Co., 1959.
- Warren, Jonathan B. "Birth Order and Social Behavior," Psychological Bulletin. 65 : 39 ; January, 1966.
- William, Robert L. and Cole S. "Self-Concept and School Adjustment," American Personnel and Guidance Journal. 46 : 478 - 481; 1969.
- Worchel, Stephen and George R. Goethols. Adjustment Path Ways to Personal Growth. Englewood Cliffs : Prentice - Hall, 1985.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม

ตาราง 1 การแจกแจงความถี่ภูมิหลังของครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมของนักเรียนวัยรุ่น
จำนวน 534 คน

ภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	238	44.6
	หญิง	296	55.4
อายุ	11 ปี	54	10.1
	12 ปี	312	58.4
	13 ปี	150	28.1
	14 ปี	11	2.1
	15 ปี	7	1.3
ลำดับที่เกิด	ลูกคนโต	214	40.1
	ลูกคนกลาง	143	26.8
	ลูกคนสุดท้อง	177	33.1

ตาราง 1 (ต่อ)

ภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม		ความถี่	ร้อยละ
จำนวนพี่น้อง	1 คน	211	39.5
ในครอบครัว	2 คน	173	32.4
	3 คน	76	14.2
	4 คน	31	5.8
	5 คน	15	2.8
	6 คน	13	2.4
	7 คน	7	1.3
	8 คน	3	.6
	9 คน และมากกว่าขึ้นไป	5	.9
รายได้ของ ครอบครัว	ต่ำกว่า 3,000 บาท	87	16.3
	3,001 - 7,000 บาท	215	40.3
	7,001 บาท ขึ้นไป	232	43.4
สภาพการ อาศัย	อาศัยกับบิดามารดา	245	45.9
อาศัย	อาศัยกับบิดามารดาและญาติพี่น้องอื่น	151	28.3
	อาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง	79	14.8
	อื่น ๆ	59	11.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม		ความถี่	ร้อยละ
สภาพครอบครัว	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	416	77.9
	บิดามารดาแยกกันอยู่	71	13.3
	บิดา/มารดาเสียชีวิตแล้วคนใดคนหนึ่ง	35	6.6
	บิดาและมารดาเสียชีวิตแล้วทั้ง 2 ท่าน	12	2.2
ระดับการศึกษา ของบิดา	เคยศึกษาระดับประถมศึกษา	215	40.3
	เคยศึกษาระดับมัธยมศึกษา	172	32.2
	เคยศึกษาระดับอุดมศึกษา	130	24.3
	ไม่เคยได้รับการศึกษา	17	3.2
ระดับการศึกษา ของมารดา	เคยศึกษาระดับประถมศึกษา	281	52.6
	เคยศึกษาระดับมัธยมศึกษา	112	21.0
	เคยศึกษาระดับอุดมศึกษา	101	18.9
	ไม่เคยได้รับการศึกษา	40	7.5
สภาพการทำงาน ของบิดา	ประกอบอาชีพ	487	91.2
	ไม่ประกอบอาชีพ	47	8.8
สภาพการทำงาน ของมารดา	ประกอบอาชีพ	363	68.0
	ไม่ประกอบอาชีพ	171	32.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคม		ความถี่	ร้อยละ
อาชีพของบิดา	1	182	34.1
	2	112	21.0
	3	160	30.0
	4	33	6.2
	5	47	8.8
อาชีพของมารดา	1	115	21.5
	2	76	14.2
	3	162	30.3
	4	12	2.2
	5	169	31.6

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
จำแนกตามระดับเศรษฐกิจของครอบครัว โดยการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe'

ค่าเฉลี่ยของความสามารถ ในการปรับตัวของนักเรียน วัยรุ่น	ระดับเศรษฐกิจ ของครอบครัว	ต่ำ	กลาง	สูง
2.87	ต่ำ			
2.95	กลาง			
3.01	สูง	*		

* $p < .05$

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5

7
5. ในครอบครัวของนักเรียนมีรายได้ต่อเดือนของสมาชิกทุกคนรวมกัน

ต่ำกว่า 3,000 บาท

3,001 - 7,000 บาท

7,001 บาทขึ้นไป

รายได้ทั้งหมดนี้ใช้เลี้ยงคนในครอบครัวทั้งหมด.....คน

6. ภูมิลำเนาที่นักเรียนอาศัยอยู่ขณะนี้ประกอบด้วย (ในกรณีนี้ไม่นับลูกจ้าง)

บิดา มารดาของนักเรียน และลูก ๆ

บิดา มารดาของนักเรียน ลูก ๆ และญาติพี่น้อง

ญาติพี่น้อง และตัวนักเรียน

อื่น ๆ..... (ระบุ)

7. สภาพครอบครัวของนักเรียนขณะนี้

บิดา มารดา อยู่ด้วยกัน

บิดา มารดา แยกกันอยู่

บิดาหรือมารดาเสียชีวิตแล้วคนใดคนหนึ่ง

ระบุด้วยว่าเป็นใคร .....

บิดาและมารดาเสียชีวิตแล้วทั้งสองท่าน

8. บิดาของท่านมีการศึกษา

เคยเรียนระดับประถมศึกษา

เคยเรียนระดับมัธยมศึกษา

เคยเรียนระดับอุดมศึกษา

ไม่เคยได้รับการศึกษาในระดับต่าง ๆ

9. บิดาของท่านมีการศึกษา

เคยเรียนระดับประถมศึกษา

เคยเรียนระดับมัธยมศึกษา

เคยเรียนระดับอุดมศึกษา

ไม่เคยได้รับการศึกษาในระดับต่าง ๆ

10. ขณะนี้บิดาของท่านทำงานอาชีพ...../ ไม่ทำงาน
11. ขณะนี้มารดาของท่านทำงานอาชีพ...../ ไม่ทำงาน

ตอนที่ 2

แบบสำรวจตนเอง

2.1 การปรับตัว

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนในการที่จะปรับและเปลี่ยนแปลงการกระทำหรือปฏิบัติของนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ฉะนั้นจึงไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด สิ่งสำคัญที่สุดคือขอให้นักเรียนตอบตรงกับความเป็นจริงที่นักเรียนรู้สึกนึกคิดกระทำ หรือปฏิบัติในข้อความนั้นอย่างไร โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วกาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียนคิดเห็น กระทำหรือปฏิบัติ

ข้อความเกี่ยวกับการปรับตัว	ระดับการปฏิบัติหรือความคิดเห็น			
	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1. ข้าพเจ้ามักลังเลในการตัดสินใจต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....
2. ครอบครัวของข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าประสบความสำเร็จตามที่หวังไว้	.....	.....	.....	.....
3. ข้าพเจ้าไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหาต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....
4. ข้าพเจ้ารู้ว่าตนเองเป็นคนแก่งก้าง งุ่มง่าม	.....	.....	.....	.....
5. ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจถ้าจะต้องตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....
6. ในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดข้าพเจ้ามักตัดสินใจด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....

ข้อความเกี่ยวกับการปรับตัว	ระดับการปฏิบัติหรือความคิดเห็น			
	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
7. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกที่ตัวเองทำอะไรผิดอยู่ ตลอดเวลา	.....	.....	.....	.....
8. ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน	.....	.....	.....	.....
9. เพื่อน ๆ สนใจและชื่นชมในสิ่งที่ข้าพเจ้าทำ	.....	.....	.....	.....
10. ข้าพเจ้าจะทำงานสำเร็จได้ ถ้ามีคนคอยเตือน ข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....
11. ข้าพเจ้ามักจะตั้งใจทำงานต่าง ๆ ให้ดีที่สุด	.....	.....	.....	.....
12. คนอื่นเป็นผู้วางแผนและแนะนำให้ข้าพเจ้า ทำสิ่งต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าชีวิตของข้าพเจ้า ไม่มีคุณค่า อะไร	.....	.....	.....	.....
14. ข้าพเจ้าบังคับใจตนเองไม่ค่อยได้	.....	.....	.....	.....
15. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูเข้าใจในตัวข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....
16. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าไม่มีใครในบ้านเอาใจใส่ ข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....
17. ข้าพเจ้าคิดว่าตนเอง เป็นคนที่มีความสามารถ คนหนึ่ง	.....	.....	.....	.....
18. ข้าพเจ้าเป็นคนขี้อายเมื่อเข้าสังคม	.....	.....	.....	.....
19. ข้าพเจ้าเป็นคนใจลอย	.....	.....	.....	.....

ข้อความเกี่ยวกับการปรับตัว	ระดับการปฏิบัติหรือความคิดเห็น			
	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
20. ข้าพเจ้าเป็นคนทุนหันใจเร็ว				
21. โดยทั่วไปข้าพเจ้าจะคบหาเพื่อนใหม่ได้อย่าง ง่ายดาย				
22. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองไม่ค่อยมีเพื่อน				
23. เมื่อเข้าสังคม ข้าพเจ้าจะกลายเป็นคนที่ เงิบเฉยหรืออึดอัดใจ				
24. ข้าพเจ้าเข้ากับเพื่อนได้ดี				
25. ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน				
26. เพื่อน ๆ ของข้าพเจ้าต้องการให้ข้าพเจ้าร่วม กิจกรรมด้วย				
27. ข้าพเจ้าไม่ลำบากใจที่จะทำงานร่วมกับคนอื่น ..				
28. ข้าพเจ้าจะหมดความอดทนถ้าต้องรอคอย คนอื่น				
29. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคนอื่นมักเข้าใจข้าพเจ้าใน ทางที่ผิด				
30. เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าที่จะยอมรับใน สิ่งที่ทำผิด				

ข้อความเกี่ยวกับการปรับตัว	ระดับการปฏิบัติหรือความคิดเห็น			
	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
31. ข้าพเจ้ายอมรับข้อบกพร่องของตนเองตาม ความเป็นจริงโดยไม่หลอกตัวเอง	.....	.....	.....	.....
32. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณอื่นชอบท้ลลายจิตใจของ ข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....
33. ข้าพเจ้าทนนไม่ได้ที่จะได้รับความผิดหวัง	.....	.....	.....	.....
34. เป็นการยากสำหรับข้าพเจ้าในการพูดคุยกับ เพื่อนร่วมชั้นที่ต่างเพศ	.....	.....	.....	.....

2.2 ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาคุณลักษณะที่หาไว้ แล้วดูว่าตัวนักเรียนนั้นเมื่อคุณลักษณะดังกล่าวเช่นไร ตามตัวเลือกที่ให้ไว้ในแต่ละข้อ โดยนักเรียนทำเครื่องหมาย ล้อมรอบ ตัวเลือกที่นักเรียนเลือกไว้เพียงข้อละ 1 ตัวเลือก ซึ่งตรงกับสภาพความเป็นจริงของ ตัวนักเรียน

ก. คุณลักษณะของนักเรียน : รูปร่างลักษณะและบุคลิกภาพของนักเรียน

1.	ดี	ค่อนข้างดี	ไม่แน่ใจ	เลว	เลว
----	----	------------	----------	-----	-----

2.	สวย	ค่อนข้างสวย	ไม่แน่ใจ	น่าเกลียด	น่าเกลียด
----	-----	-------------	----------	-----------	-----------

3.	คล่องแคล่ว	ค่อนข้างคล่องแคล่ว	ไม่แน่ใจ	เชื่องช้า	เชื่องช้า
----	------------	--------------------	----------	-----------	-----------

4.	ผู้นำ	ค่อนข้างเป็นผู้นำ	ไม่แน่ใจ	เป็นผู้ตาม	ผู้ตาม
----	-------	-------------------	----------	------------	--------

ข. คุณลักษณะของนักเรียน : อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของนักเรียน

5.	อารมณ์ดี	ค่อนข้าง อารมณ์ดี	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง อารมณ์เสีย	อารมณ์เสีย
----	----------	----------------------	----------	------------------------	------------

6.	อดทน	ค่อนข้าง อดทน	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่อดทน	ไม่อดทน
----	------	------------------	----------	---------------------	---------

7.	สมหวัง	ค่อนข้าง สมหวัง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ผิดหวัง	ผิดหวัง (สิ้นหวัง)
----	--------	--------------------	----------	---------------------	-----------------------

8.	รับผิดชอบ	ค่อนข้าง รับผิดชอบ	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่รับผิดชอบ	ไม่รับผิดชอบ
----	-----------	-----------------------	----------	--------------------------	--------------

9.	กล้า	ค่อนข้าง กล้า	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ขี้อาย	ขี้อาย
----	------	------------------	----------	--------------------	--------

10.	มีเหตุมีผล	ค่อนข้าง มีเหตุมีผล	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เอาแต่อารมณ์	เอาแต่อารมณ์
-----	------------	------------------------	----------	--------------------------	--------------

11.	สุข	ค่อนข้าง สุข	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ทุกข์	ทุกข์
-----	-----	-----------------	----------	-------------------	-------

ค. คุณลักษณะของนักเรียน : ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

12.	ให้ความร่วมมือ	ค่อนข้าง ให้ความร่วมมือ	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ต่อต้าน	ต่อต้าน
-----	----------------	----------------------------	----------	---------------------	---------

13.	เข้ากับผู้อื่นได้	ค่อนข้าง เข้ากับผู้อื่นได้	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างเข้ากับ ผู้อื่นไม่ได้	เข้ากับ ผู้อื่นไม่ได้
-----	-------------------	-------------------------------	----------	----------------------------------	--------------------------

14.	น่าคบ	ค่อนข้าง น่าคบ	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่น่าคบ	ไม่น่าคบ
-----	-------	-------------------	----------	----------------------	----------

15.	ชมชอบ	ค่อนข้าง ชมชอบ	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่ชมชอบ	ไม่ชมชอบ
-----	-------	-------------------	----------	----------------------	----------

16.	มาก	ค่อนข้าง มาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง น้อย	น้อย
-----	-----	-----------------	----------	------------------	------

17.	เห็นแก่ส่วนรวม	ค่อนข้างเห็นแก่ส่วนรวม	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างเห็นแก่ส่วนตน	เห็นแก่ส่วนตน
-----	----------------	------------------------	----------	-----------------------	---------------

ง. คุณลักษณะของนักเรียน : ความสามารถทางการศึกษา

18.	มีความสามารถ	ค่อนข้างมีความสามารถ	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไร้ความสามารถ	ไร้ความสามารถ
-----	--------------	----------------------	----------	-----------------------	---------------

19.	ขยัน	ค่อนข้างขยัน	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างขี้เกียจ	ขี้เกียจ
-----	------	--------------	----------	------------------	----------

20.	เก่ง	ค่อนข้างเก่ง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่เก่ง	ไม่เก่ง
-----	------	--------------	----------	-----------------	---------

21.	ฉลาด	ค่อนข้างฉลาด	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างโง่	โง่
-----	------	--------------	----------	-------------	-----

22.	เอาการ เอางาน	ค่อนข้างเอา การเอางาน	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เหลวไหล	เหลวไหล
-----	------------------	--------------------------	----------	---------------------	---------

23.	ความจําดี	ค่อนข้าง ความจําดี	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ขี้ลืม	ขี้ลืม
-----	-----------	-----------------------	----------	--------------------	--------

24.	กระตือรือร้น	ค่อนข้าง กระตือรือร้น	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เรื่อย ๆ เหนื่อย	เรื่อย ๆ เหนื่อย ๆ
-----	--------------	--------------------------	----------	------------------------------	-----------------------

2.3 สภาพแวดล้อมภายในบ้าน

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และสภาพที่อยู่อาศัยของนักเรียน โดยให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อความว่าตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนระดับใด จากตัวเลือกที่ให้ไว้ 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง โดยให้นักเรียนเลือกเพียงตัวเลือกเดียว โดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อความเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน	ระดับตัวเลือก			
	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1. ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยหรือปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้				
2. ข้าพเจ้าเต็มใจที่จะช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในครอบครัว				
3. พ่อแม่หรือผู้ปกครองมักจะให้ความยุติธรรมแก่ข้าพเจ้า				
4. สมาชิกในครอบครัวของข้าพเจ้ามักชอบทะเลาะวิวาท				
5. ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีใครในบ้านเอาใจใส่ข้าพเจ้า				
6. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของข้าพเจ้ามักอารมณ์เสียอย่างง่ายตาย				
7. พ่อแม่คอยให้กำลังใจข้าพเจ้าในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเรียน				

ข้อความเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน	ระดับตัวเลือก			
	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
8. ข้าพเจ้ารักใคร่และปรองดองกับพี่น้อง	.....	.....	.....	.....
9. เมื่อบุคคลในครอบครัวทำผิดจะถูกว่ากล่าวหรือ ลงโทษอย่างรุนแรง	.....	.....	.....	.....
10. ในครอบครัวของข้าพเจ้า พ่อหรือแม่ชอบแสดง อำนาจข่มต่อกัน	.....	.....	.....	.....
11. พ่อแม่หรือผู้ปกครองเอาใจใส่ต่อครอบครัว	.....	.....	.....	.....
12. ข้าพเจ้ารู้สึกที่บ้านของข้าพเจ้าอยู่น้อยกว่า ที่อื่น	.....	.....	.....	.....
13. ข้าพเจ้าไม่อยากให้เป็นเพื่อนบ้านที่บ้าน	.....	.....	.....	.....
14. ที่บ้านของข้าพเจ้ามีที่เหมาะสมสำหรับดูหนังสือ	.....	.....	.....	.....
15. บริเวณบ้านของข้าพเจ้ามีที่ให้พักผ่อนหรือ ออกกำลังกาย	.....	.....	.....	.....
16. ข้าพเจ้ารู้สึกที่บ้านนี้ช่างคับแคบจนหาความ เป็นส่วนตัวไม่ได้	.....	.....	.....	.....
17. ละแวกบ้านของข้าพเจ้า เป็นแหล่งมั่วสุมของ อันธพาล	.....	.....	.....	.....
18. เพื่อนบ้านของข้าพเจ้าชอบสร้างความรบกวน เช่น เบ็ดริทยู โทรทัศน์ เสียงดัง ทะเลาะกัน บ่อย ๆ	.....	.....	.....	.....

ข้อความเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน	ระดับตัวเลือก			
	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
19. บ้านของข้าพเจ้าไม่มีการแบ่งแยกห้องเป็นสัดส่วน เช่น ห้องนอน ห้องครัว ฯลฯ	.....	.....	.....	.....
20. บ้านของข้าพเจ้าตั้งอยู่ใกล้สถานเริงรมย์ต่าง ๆ เช่น โรงภาพยนตร์ บาร์ ฯลฯ	.....	.....	.....	.....
21. ละแวกบ้านของข้าพเจ้าเจียบสงบ ปราศจากเสียงรบกวน เช่น รถยนต์ โรงงาน เครื่องบิน ฯลฯ	.....	.....	.....	.....
22. ละแวกบ้านของข้าพเจ้าตั้งอยู่ในบริเวณที่สกปรกหรือมีกลิ่นรบกวน เช่น แหล่งชุมชนแออัด ใกล้กองขยะ แหล่งน้ำคูลา ฯลฯ	.....	.....	.....	.....

2.4 การอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความที่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับการปฏิบัติของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ที่มีต่อนักเรียนมากน้อยเพียงใดหรือไม่จริงเลย ซึ่งคำตอบที่ทำได้มี 4 ระดับ ดังนี้คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / ตรงกับระดับที่เป็นจริงสำหรับการปฏิบัติของพ่อแม่ที่มีต่อนักเรียนเพียงแห่งเดียวจาก 4 ระดับ

ข้อความเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียน	ระดับตัวเลือก			
	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1. พ่อแม่แสดงให้ข้าพเจ้ารู้ว่าท่านรักข้าพเจ้ามาก ..	.....	.....	.....	.....
2. พ่อแม่ต้องการให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกอย่าง ..	.....	.....	.....	.....
3. พ่อแม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของข้าพเจ้าอยู่เสมอ ..	.....	.....	.....	.....
4. พ่อแม่มักแสดงให้ข้าพเจ้ารู้ว่าท่านภูมิใจในตัวข้าพเจ้ามาก ..	.....	.....	.....	.....
5. พ่อแม่ชอบให้ข้าพเจ้าปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ข้าพเจ้าเสมอ ..	.....	.....	.....	.....
6. พ่อแม่ชอบพูดคุยกับข้าพเจ้าด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเสมอ ..	.....	.....	.....	.....
7. พ่อแม่ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ ความกังวลใจของข้าพเจ้าอยู่เสมอ ..	.....	.....	.....	.....

ข้อความเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของ นักเรียน	ระดับตัวเลือก			
	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
8. เมื่อข้าพเจ้าทำความดี พ่อแม่ไม่เคยยกย่อง ชมเชยข้าพเจ้าเลย				
9. เมื่อข้าพเจ้าประพฤติตัวไม่เหมาะสม พ่อแม่ มักจะคอยตักเตือนในด้านความประพฤติ กิริยา มารยาท				
10. พ่อแม่ไม่เคยสนใจชื่อของที่ข้าพเจ้าอยากได้				
11. พ่อแม่มักชอบจู้จี้ ตีแค้น ตีนี้ ขณะที่ท่านให้ ข้าพเจ้าทำงาน				
12. เมื่อข้าพเจ้าขอเงิน พ่อแม่จะให้ทันที โดยไม่ สนใจว่าจะเอาไปทำอะไร				
13. พ่อแม่จะลงโทษข้าพเจ้ารุนแรงแค่ไหน ขึ้นอยู่กับ อารมณ์ของท่าน				
14. พ่อแม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้าทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ อธิบายเหตุผล				
15. เมื่อพ่อแม่อารมณ์เสีย ท่านมักจะพาลดุด่าหรือ ลงโทษข้าพเจ้าเสมอ				
16. พ่อแม่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าชี้แจงก่อนที่จะดู หรือลงโทษ				

ข้อความเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของ นักเรียน	ระดับตัวเลือก			
	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
17. พ่อแม่มักจะเพิกเฉยไม่ชมเชยเมื่อข้าพเจ้า ทำความดี	.....	.....	.....	.....
18. พ่อแม่ไม่เคยกล่าวโทษข้าพเจ้า เมื่อท่าน ดูว่าข้าพเจ้าโดยเข้าใจผิด	.....	.....	.....	.....
19. ก่อนที่พ่อแม่จะให้สิ่งของต่าง ๆ แก่ข้าพเจ้า ท่านมักจะบอกข้าพเจ้าด้วยว่า ท่านให้ เพราะข้าพเจ้าทำความดีอะไรไว้	.....	.....	.....	.....
20. พ่อแม่ชื่อของต่าง ๆ ให้แก่ข้าพเจ้าเท่าเทียม กับพี่น้องคนอื่น	.....	.....	.....	.....
21. พ่อแม่พูดคุยกับข้าพเจ้าอย่างเป็นกันเอง	.....	.....	.....	.....
22. พ่อแม่ให้ข้าพเจ้าทำงานพอเหมาะกับความ สามารถ	.....	.....	.....	.....
23. พ่อแม่ทำให้ข้าพเจ้าไม่กล้าเข้าหน้าเมื่อท่าน อารมณ์เสีย	.....	.....	.....	.....
24. พ่อแม่มักจะอธิบายให้ข้าพเจ้าทราบถึงผลดี ผลเสียของการกระทำต่าง ๆ ของข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....
25. พ่อแม่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติของ ข้าพเจ้าอย่างใกล้ชิด	.....	.....	.....	.....

ข้อความเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของ นักเรียน	ระดับตัวเลือก			
	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
26. พ่อแม่ไม่ชอบให้ข้าพเจ้าออกจากบ้านโดย ไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม	.....	.....	.....	.....
27. พ่อแม่ให้ข้าพเจ้าเลือกแบบและสีของเสื้อผ้า ด้วยตัวข้าพเจ้าเอง	.....	.....	.....	.....
28. พ่อแม่บ่นอย่าให้ข้าพเจ้าไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ โดยที่ท่านไม่หวังกังวลเลย	.....	.....	.....	.....
29. พ่อแม่ควบคุมดูแลให้ข้าพเจ้าใช้เงินตามที่ ท่านเห็นสมควร	.....	.....	.....	.....
30. พ่อแม่ต้องการให้ข้าพเจ้าเล่าอย่างละเอียด กับการไปเที่ยวข้างนอก	.....	.....	.....	.....
31. พ่อแม่มักจะเข้มงวดกวดขันให้ข้าพเจ้า ประพฤติตามกฎระเบียบที่วางไว้	.....	.....	.....	.....
32. เมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านผิดเวลา พ่อแม่จะแสดง ความห่วงใยมาก	.....	.....	.....	.....